

Riksdagens protokoll

1997/98:16

Tisdagen den 21 oktober

Kl. 14.00 – 16.34

Protokoll
1997/98:16

1 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Birger Schlaug* (mp) avsåg sig uppdraget som ledamot i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Kompletteringsval till EU-nämnden

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser i EU-nämnden anmält Peter Eriksson som ledamot efter Birger Schlaug och Birger Schlaug som suppleant efter Peter Eriksson.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i EU-nämnden

Peter Eriksson (mp)

suppleant i EU-nämnden

Birger Schlaug (mp)

3 § Svar på interpellation 1997/98:7 om demonstrationsfrihet inom EU

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Peter Eriksson har mot bakgrund av vad som utspelade sig vid demonstrationer i samband med EU:s toppmöte i Amsterdam i juni i år frågat om jag avser att verka för att svenska och andra EU-medborgare skall kunna utnyttja demonstrationsfriheten utan att riskera kollektiva massarresteringar. Han frågar också om jag avser att verka för att de organisationer och personer som har utsatts för registrering i Amsterdam skall få klarhet i om personuppgifterna och andra upplysningar finns kvar i registren och om de förts vidare till EU-register.

Inledningsvis vill jag slå fast att frågor om allmän ordning och säkerhet i EU-samarbetet i princip ligger inom medlemsstaternas eget kompe

tensområde. Det innebär att varje land bestämmer vilka regler som skall gälla för t.ex. anordnande av demonstrationer.

Samarbetet inom Europeiska unionen innebär naturligtvis ett ansvar för alla medlemsstater att se till att grundläggande rättigheter, såsom demonstrationsfriheten, iakttas i de andra medlemsstaterna. Självfallet ger dessutom EU-samarbetet oss större möjligheter att påverka om vi finner att sådana grundläggande rättigheter kränks i något medlemsland.

Unionsfördraget stadgar också att de grundläggande friheterna garanteras, eftersom fördraget anger att de grundläggande rättigheterna som de garanteras i Europakonventionen skall respekteras som allmänna principer för det EG-rättsliga regelsystemet. Alla EU-länder är också anslutna till Europakonventionen.

Genom Amsterdamfördraget stärks de grundläggande rättigheterna. Det klargörs att unionen bygger på vissa principer som är gemensamma för medlemsstaterna. Dessa är principerna om frihet, demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna samt rättsstatsprincipen.

När det gäller demonstrationsfriheten garanteras rätten att delta i fredliga sammankomster i artikel 11 i Europakonventionen. Enligt artikelns andra punkt får denna rättighet bara underkastas sådana inskränkningar som är angivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, förebyggandet av oordning och brott, hälsovården samt skyddandet av sedligheten eller av annans fri- och rättigheter. I Europakonventionen finns även regler om när frihetsberövanden får ske (artikel 5).

Om någon anser att reglerna i konventionen kränkts, finns det möjlighet att vända sig till kommissionen eller domstolen för de mänskliga rättigheterna i Strasbourg efter det att de rättsliga möjligheterna i det aktuella landet har tömts.

Jag övergår då till frågan om registrering. Även bestämmelser om polisregister och liknande register ligger inom medlemsstaternas egen kompetens. Både Sverige och Nederländerna är för övrigt anslutna till Europarådets dataskyddskonvention, som ger grundläggande skyddsregler för registrering av personuppgifter. Personuppgifter skall t.ex. ha erhållits och behandlats på ett korrekt och lagligt sätt. En uppgift som lagras för ett visst ändamål får inte heller användas på ett sätt som är oförenligt med detta ändamål. Konventionen ställer också krav på att vissa känsliga uppgifter får behandlas bara om den nationella lagstifningen ger ett ändamålsenligt skydd.

Jag antar att de EU-register som Peter Eriksson nämner i sin interpellation avser de register som kommer att föras av Europol. Europols register är nödvändigt för att polisen i EU-länderna effektivt skall kunna fullgöra sina uppgifter. Hos Europol kan dock registrering endast ske av uppgifter som rör grov gränsöverskridande brottslighet, t.ex. narkotikasmuggling. I Europolkonventionen finns det också regler till skydd för den enskilde, bl.a. regler som rör möjligheten att för den enskilde få tillgång till uppgifter om sig själv, regler om rättelse och utplåning av felaktiga uppgifter och slutligen regler om tillsyn över registerhanteringen på nationell och internationell nivå.

De mänskliga rättigheterna och de skyddsregler som jag refererat till är garanterade enskilda personer respektive personuppgifter. Jag utgår

ifrån att Peter Eriksson med sin fråga inte avser registrering av organisationer som sådana utan uppgifter om en persons medlemskap i en organisation. I sådant fall utgör detta en personuppgift, och vad jag tidigare sagt gäller även en sådan uppgift.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att de sakfrågor som Peter Eriksson tar upp rör förhållandena i Nederländerna och är sådana som medlemsstaterna inom Europeiska unionen själva har att bestämma över. Jag kan också konstatera att demonstrationsfriheten åtnjuter ett gott skydd i EU-länderna och att skyddsregler finns för hanteringen av personuppgifter. Dessutom har jag inte några uppgifter om att någons mänskliga rättigheter har kränkts. Däremot har jag erfarit att det i Nederländerna ägt rum diskussioner kring den lagstiftning som utgjorde grunden för ingripandena och att lagstiftningen ses över. Jag ser därför ingen anledning att vidta någon särskild åtgärd i denna sak.

Anf. 2 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag har ställt frågor till justitieminister Laila Freivalds apropå Amsterdammötet, det toppmöte som hölls i somras när man kom överens om ett nytt fördrag. Där beslutades, liksom det har gjorts ett antal gånger tidigare, om ganska stora förändringar, som kommer att gälla och påverka alla människor som bor i den europeiska unionen. Makt och beslut flyttas genom Amsterdammfördraget i stor utsträckning så att mer kompetens och makt hamnar överstatligt, över de nationella parlamentens möjligheter och kompetens.

Det jag tycker var intressant med Amsterdammötet var att det samtidigt pågick ganska stora demonstrationer. Det skedde i större utsträckning än vad i alla fall jag känner till har ägt rum tidigare. Människor från de olika delstaterna i unionen samlades för att demonstrera mot bl.a. arbetslöshet och för en bättre miljö.

Resultatet för väldigt många av dem som deltog i de demonstrationerna var mycket nedslående. Det var inte i första hand därför att det blev dåliga beslut i Amsterdammfördraget, vilket det ju också blev, utan jag tänkte på att myndigheterna reagerade mot att människor samlade sig för att vara med och påverka besluten. De reagerade våldsamt genom stora massarresteringar. Hundratals människor togs till arrest, och många misshandlades. Detta tycker jag är väldigt betänkligt i ett demokratiskt perspektiv. Makten flyttar upp över nationsgränserna, men när människor försöker samla sig för att kunna vara med och påverka slår myndigheterna till stenhårt.

I Danmark har bl.a. den här frågan diskuterats ganska mycket. Man har skrivit en vitbok i Danmark om vad som egentligen hände. Det var många danska medborgare som blev arresterade i förebyggande syfte, inte därför att de hade gjort något olagligt eller kriminellt, utan i förebyggande syfte. Också svenskar blev utsatta. Jag har ingen säker uppgift, men det var minst 13 svenskar som deltog i demonstrationer och blev arresterade i förebyggande syfte. Såvitt jag vet har ingen efteråt i själva verket blivit åtalad, utan senare släppte man dem som blivit arresterade. Men man registrerade också en hel del uppgifter vid detta tillfälle. En norsk kommunfullmäktigeledamot blev misshandlad och utvisad till England.

En lång rad sådana här mycket märkliga incidenter ägde rum, som jag tycker borde ge oss anledning att diskutera demokratin och förutsättningarna för att vara med och påverka även på EU-nivå. Jag tycker att det är litet synd att justitieministern inte tar tillfället i akt att säga att hon faktiskt gärna skulle vilja vara med och påverka, att hon skulle vilja förbättra möjligheterna i stället för att, som har skett nu, minska möjligheterna för människor att vara med och påverka. Därför vill jag fråga igen och hoppas på ett litet bättre svar: Vad gör justitieministern för att inte den här saken skall hända igen? Vad är det egentligen som har hänt med de svenska medborgarna?

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag har ingen information, och jag tror inte att någon svensk myndighet har information om eventuellt svenskt deltagande i demonstrationer eller om vad som har hänt de människorna.

Det är naturligtvis viktigt att säkerställa människors möjligheter att påverka beslut som fattas både nationellt och på EU-nivå. Ett av syftena med Amsterdamfördraget var ju att öka möjligheterna till både insyn och påverkan. Mycket av den diskussion som har ägt rum inom ramen för det som sedan blev Amsterdamavtalet handlade om ökad öppenhet och ökad insyn i EU:s institutioner och om inflytande från parlamentariker via parlamentet och på annat sätt. Det är en oerhört viktig process att vidga och fördjupa den demokratiska dimensionen i EU.

Men nu talar vi om någonting annat, nämligen om människors rätt att demonstrera. Jag var med avsikt mycket utförlig i mitt interpellations svar, för att visa hur demonstrationsrätten utgör en del av det vi anser vara värdefullt och nödvändigt i ett öppet och demokratiskt samhälle, på vilket sätt det har reglerats i gemensamma konventioner och hur det är en skyldighet för varje land i Europa att se till att man har en lagstiftning som motsvarar de intentioner som de konventionerna ger uttryck för.

De händelser Peter Eriksson tar upp har skett i Nederländerna. Det är nederländska myndigheter som har agerat på basis av nederländsk lag. Det är de nederländska statsmakterna som har ansvar för att man har en lagstiftning som motsvarar de krav som internationella konventioner ställer. I mitt svar nämnde jag därför att jag har informerat mig om att det pågår en debatt om nederländsk lag i Nederländerna och att det kan förankla vissa förändringar av den lagstiftning som gäller där. Det är någonting som vi måste överlåta till de nederländska medborgarna att ägna sig åt. Vi kan delta i en debatt, men svenska statsmakten har ingen anledning att lägga sig i den nederländska lagstiftningen. På samma sätt värnar vi i Sverige vår rätt att svara för den lagstiftning som vi helt och hållet råder över.

Anf. 4 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag tycker att det finns några mycket goda skäl för att ta upp den här frågan. Amsterdamfördraget, som justitieministern uppehåller sig en del vid, är just ett exempel på att viktiga frågor, särskilt inom rättsområdet, är på väg att bli föremål för överstatligt beslutsfattande och också för harmoniseringar. Är det något område, förutom utrikespoliti-

ken, som EU just i Amsterdamfördraget får kompetens på så är det rättsfrågorna.

När vi är i färd med att se en ökad harmonisering och en ökad kompetens inom EU på rättsområdet, tycker jag att exemplet från Amsterdam är väldigt olyckligt. Om Sverige skulle hamna i en situation där vi i större utsträckning får ett hårdnande klimat när det gäller myndigheternas och polisernas agerande skulle det också vara olyckligt. Vi har några exempel också här i Sveriges riksdag på att den svenska polisen successivt får utvidgade befogenheter. Det gäller just den här typen av kollektiva arresteringar, som vi har fått propositioner från regeringen om. Det gör att frågan i sig blir intressant också ur den aspekten.

Men mina frågor handlade inte så mycket om den holländska lagstiftningen i sig. De gällde om ministern är intresserad av att ta reda på vad som har hänt de svenska medborgarna. Där fick jag alltså ett nekande svar. Justitieministern var inte intresserad av det, såvitt jag förstod.

Den andra frågan gällde vad man på EU-nivå skulle kunna göra för att inte detta skall hända igen. Där var justitieministern inte heller intresserad av att göra någonting.

Jag tycker att det också finns en tredje fråga som borde vara intressant, och där är jag litet missnöjd med justitieministerns svar. Det gäller registerfrågorna, som justitieministern tog upp i det första svaret. Men i min fråga avsåg jag faktiskt i första hand Schengensamarbetet och Schengenregister. Finns det risk för att de uppgifter som har lämnats av de svenska medborgare som har arresterats återfinns i Schengenregistren?

Sedan svarar justitieministern med uppgifter kring Europol och Europolregister. Hon säger: "Hos Europol kan dock registrering endast ske av uppgifter som rör grov gränsöverskridande brottslighet, t.ex. narkotikasmuggling." Men det är ju inte riktigt. I Europols register kan också ingå en lång rad uppgifter, t.ex. kring politisk åskådning och andra mycket intima och känsliga frågor. Men det är en annan debatt.

På de frågor jag ställde har jag fått nekande svar. Jag beklagar det.

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag tycker att många av de här frågorna som Peter Eriksson tar upp egentligen hör hemma i en annan debatt. Låt mig ändå haka på några av de ibland nästan häpnadsväckande påståenden som Peter Eriksson gör.

Låt mig börja med logiken, som jag inte riktigt hänger med på. Å ena sidan vill Peter Eriksson att jag skall agera i EU för att på EU-nivå göra någonting för att det som hände i Nederländerna inte skall hända igen. Å andra sidan är Peter Eriksson oerhört kritisk mot att det blir alltmer av överstatlighet, att man på EU-nivå kan göra alltmer.

Låt mig upprepa att de frågor som rör demonstrationer, polisens rätt att ingripa i olika sammanhang, strafflagstiftningen och allt som därtill hör icke är överstatligt. Detta råder varje stat över. Det gäller även efter Amsterdamfördraget.

Det, som jag tror, litet slarviga påståendet från Peter Erikssons sida, att vi successivt utvidgar polisens möjligheter, att det nu är möjligt i Sverige att massarrestera människor, vill jag verkligen protestera mot. Jag vill säga: Låt oss ta en särskild debatt om vilka maktbefogenheter svensk polis har i Sverige.

En fråga ställdes om vad som kan registreras i Schengen. Kan de människor som deltog i den här demonstrationen och som omhändertogs av nederländsk polis bli registrerade i Schengenregister? Svaret är ett klart och entydigt nej. I Schengen förekommer namn på och uppgifter om personer som är efterlysta och som varje stat skall ha möjlighet att fånga upp i samband med inresa i det egna landet. Det är syftet med Schengenregistret.

När det gäller Europol gör Peter Eriksson återigen det påstående som vi tidigare har debatterat, att man i Europol skulle registrera människor efter deras politiska åskådning, utan att det skulle ha samband med grovt narkotikabrott eller någon annan grov brottslighet. I Europol registreras uppgifter som har att göra med bekämpande av viss grov gränsöverskridande brottslighet, bl.a. grova narkotikabrott.

Om uppgiften om politisk hemhörighet har betydelse för ett polisärende, t.ex. i jakten på terrorister, får den uppgiften antecknas där, men aldrig annars, aldrig isolerad och aldrig såsom enbart en uppgift om vilken politisk uppfattning en person har. Detta är reglerna för Europol.

Den registrering som sker i Sverige för överföring till Europol bygger helt och hållet på svensk lag. Låt oss en gång för alla, Peter Eriksson, undanröja detta missförstånd som råder inom Miljöpartiet beträffande Europol och Europols register.

Anf. 6 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag tror inte att det råder något större missförstånd i den här frågan inom Miljöpartiet. Däremot upplever jag att justitieministern inte gärna vill ta verkligheten i sin mun.

Även människor som inte är misstänkta för eller har begått något brott kan registreras i Europolregistren. Även för dem gäller samma sak, t.ex. att politiska åskådningar kan registreras i Europols register. Jag anser att det är ett problem för integriteten för enskilda människor.

Eftersom vi tidigare inte har haft den långtgående möjligheten för registrering som ges i Europol är det alltså en negativ utveckling i det hänseendet. Men den negativa utvecklingen gäller en rad andra områden där vi har sett att polisen i Sverige den senaste tiden har fått utökade befogenheter.

Min grundläggande fråga bygger på följande. Vi får nu ett system som är mer överstatligt. Fler och fler beslut fattas ”ovanför” nationerna. Även där det inte är fråga om överstatliga beslut fattas besluten på mellanstatlig nivå. Laila Freivalds är medveten om att många beslut har fattats på EU-nivå som inte kan påstås vara överstatliga men i stället mellanstatliga. Där finns inte några demokratiska funktioner som fungerar med utgångspunkt i ett medborgarperspektiv. Det tragiska med Amsterdam var att medborgare försökte agera och påverka men fick – i stället för att det demokratiska systemet fungerade – på skallen och åkte i finkan.

Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag uppfattar Peter Erikssons inlägg så att han inte tillmäter den saken någon demokratisk betydelse, att de beslut som fattas på mellanstatlig nivå inom EU bereds i Sverige, bl.a. i Sveriges riksdag. Jag anser att det viktigaste är att säkerställa att det finns en demokratisk pro-

Överläggningen var härmed avslutad.

*Fel! Okänt
växelargument.*

4 § Svar på interpellation 1997/98:13 om polisväsendet

Anf. 8 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Siw Persson har slutit sig till att "hälsotillståndet inom polisväsendet är långt ifrån gott". I sin slutsats utgår hon från en rapport som JUSEK nyligen har presenterat och som är baserad på en enkät bland polissektionens medlemmar. Siw Persson har därför ställt fyra frågor. Hon frågar för det första vad jag avser att vidta för åtgärder för att förbättra polischefernas förtroende för Rikspolisstyrelsen. För det andra undrar hon vad jag avser att göra för att reda upp den oklara och otydliga polisorganisationen. För det tredje vill hon veta vilka åtgärder jag avser att vidta för att se till att beslutade åtgärder förankras hos de ansvariga chefer som skall genomdriva dem. Slutligen frågar hon vilka åtgärder jag avser att vidta för att polisorganisationen skall bli likartad över hela landet.

På Siw Perssons första fråga – vad jag avser att göra för att förbättra polischefernas förtroende för Rikspolisstyrelsen – är mitt svar att det i första hand är en fråga för Rikspolisstyrelsen. Jag vet att en aktiv dialog förs mellan Rikspolisstyrelsen och länspolismästarna för att utveckla och stärka arbetsgivarrollen inom polisväsendet. Jag är övertygad om att resultatet av detta arbete skapar goda förutsättningar för ett förtroendefullt samarbete och en effektivisering av polisens arbete. Av JUSEK:s rapport framgår dessutom att en majoritet av de tillfrågade i undersökningen har mycket stort eller ganska stort förtroende för Rikspolisstyrelsens ledning.

Med anledning av Siw Perssons andra fråga om vad jag avser att göra för att reda upp den oklara och otydliga polisorganisationen, måste jag säga att jag till viss del kan ge henne rätt när hon påstår att polisorganisationen är otydlig. Jag kan också förstå hennes önskemål om att polisorganisationen skall bli likartad över hela landet. Samtidigt får man inte bortse från att dagens organisation ju också innebär mångfald, variation och flexibilitet, som är till gagn för polisverksamheten.

Vad gäller polisväsendets styrsystem kommer regeringen att inom kort tillkalla en kommitté med uppgift att utreda och lämna förslag för att skapa en enkel, entydig och därmed effektivare och mer ändamålsenlig beslutsstruktur. Arbets- och ansvarsfördelningen mellan länsstyrelsen, länspolismästaren, polisstyrelsen och polisenämnden är i dag i flera avseenden otydlig, vilket de förtroendevalda allt oftare påpekar. De oklarheter som finns leder också till att de förtroendevaldas ansvar och inflytande blir svagare än vad som varit avsikten med det senaste årtiondets reformer. En viktig uppgift för kommittén kommer att vara att lämna förslag om hur polisens lokala demokratiska förankring skall säkerställas inom ramen för en ny ledningsstruktur och tydliggöra de förtroendevaldas roll och ansvar.

På Siw Perssons tredje fråga om vad jag avser att göra för att se till att beslutade åtgärder förankras hos de ansvariga chefer som skall genomdriva dem, vill jag svara följande. Det är naturligtvis viktigt att den högsta ledningen inom alla organisationer förankrar de beslut som den fattar, så att dessa accepteras av de enheter inom organisationen som skall omsätta besluten i handling. Förutsättningen för en bra beslutsstruktur är ju en dialog och växelverkan mellan dem som fattar besluten och dem som har att praktiskt utföra åtgärderna. Inom polisväsendet pågår en utveckling av ekonomi- och resultatstyrning, vilket bl.a. innebär att resultat- och budgetdialoger förs mellan Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna. Detta arbetssätt skapar goda förutsättningar för att beslutade åtgärder förankras hos de chefer som har ansvaret för genomförandet och att resultaten av utförda åtgärder följs upp.

Slutligen till Siw Perssons fjärde fråga om vad jag avser att vidta för åtgärder för att polisorganisationen skall bli likartad över hela landet. Regeringen har som mål att varje län skall utgöra en enda polismyndighet, och i januari nästa år kommer samtliga län utom Västerbottens län att uppfylla det målet. Också i Västerbotten är avsikten att under våren 1998 genomföra en sådan organisation. Riksrevisionsverket har i sin rapport *Hinder för ett effektivare resursutnyttjande* pekat på att de flesta län är alltför små för att uppnå tillräcklig bärkraft vad avser både administrativt stöd och operativ verksamhet. Rikspolisstyrelsen har nyligen tagit initiativ till en intern utredning som bl.a. syftar till att belysa för- och nackdelar med en regionalisering av polisen. Jag anser att det är en viktig fråga för framtiden, och jag kommer därför att noga följa utvecklingen och ta de initiativ som framöver kan komma att krävas.

Mot bakgrund av vad jag redogjort för kan konstateras att den för polisväsendet viktiga uppgiften att utveckla arbetsledning och resultatuppföljning är uppmärksammas och måste fortsätta att utvecklas.

Avslutningsvis vill jag säga att det för närvarande pågår ett intensivt arbete för att komma till rätta med de hinder som finns för att bedriva en effektiv polisverksamhet.

Anf. 9 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka justitieministern för svaret.

Jag har inte grundat min interpellation bara på JUSEK:s utredning. Sedan jag kom till justitieutskottet har jag verkligen lagt mig vinn om att träffa olika poliser ute i landet – inte bara polisledningen utan också polismän ute på fältet.

Jag tror också, precis som justitieministern har svarat, att det finns en aktiv dialog mellan RPS och länspolismästare. Men problemet är att det sedan alltför ofta är stopp. Den aktiva dialogen saknas alltför ofta längre ned i organisationen. Är detta något som även justitieministern har upplevt? Jag har upplevt att efter länspolismästarnivå är det alltför vanligt att den aktiva och öppna dialogen saknas.

När det gäller den oklara och otydliga polisorganisationen har jag delvis fått medhåll av justitieministern, och det uppskattar jag naturligtvis. Jag hoppas verkligen att man rättar till detta.

I svaret står det att det är viktigt med variationer inom landet. Självlklart skall man använda sig av de möjligheter som finns inom olika om-

råden. Med likartad organisation menar jag inte att det skall vara exakt lika, utan man skall ha olika möjligheter att jobba inom lagens ramar.

Vad gäller polisväsendets styrsystem vill jag understryka det som bl.a. utredningen visar, att det är oerhört viktigt att man ökar den lokala styrningen, att man verkligen utnyttjar utrymmet för lokala och regionala lösningar. Självklart begär jag inte att ministern skall tala om vilka som skall sitta med i kommittéerna och vilka direktiv det skall vara, men jag har en önskan: Låt dem som är med verkligen vara kritiskt granskande så att det inte blir så som det alltför ofta varit med de tidigare utredningarna.

Beslutade åtgärder måste förankras, heter det. Jag har alltför ofta fått uppleva att klimatet inom polisen har hårdnat på ett tragiskt sätt, så att enskilda poliser inte vågar uttala sin åsikt öppet av rädsla och risk för repressalier. Dessutom blev det värre härförleden när rikspolischefen gick ut och sade att det bara är vissa som skall uttala sig om polispolitik, och det får inte enskilda göra. Det är ju en demokratisk, grundläggande rättighet att få uttala kritik även inom polisen. Det skulle vara intressant att höra rent allmänt vad ministern tycker om att man lägger munkavle på enskilda företrädare inom en organisation.

Jag har väldigt ofta fått höra att enskilda polismän uttalar sin besvikelse gentemot sin chef Sten Heckscher och även gentemot justitieministern för att de så sällan får stöd för sitt arbete. De får alltför ofta höra att de är på fel plats vid fel tidpunkt, dvs. att de, som de tolkar det, inte sköter sitt jobb. De upplever att man tycker att de är inkompetenta. Då vill jag fråga: Är det så att de hårdnar, eller är det så att man alltför ofta tycker att de inte gör sitt jobb? De gör det inom sina ramar.

Mycket av problemen inom polisen tror jag beror på att det är alldeles för oklara befogenhets- och ansvarsförhållanden och att man inte följer upp alla de storstilade planer och prioriterade områden som man har beslutat om och ser om det blivit så som det var tänkt, varför det blev fel osv. Jag tror inte att det behövs någon utredning om detta att poliser skall våga tala öppet med varandra. Vad som behövs är att både justitieministern och rikspolischefen deklarerar att man även inom polisen öppet får ha kritiska åsikter.

Anf. 10 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag vill börja med att vända mig till Siw Persson och tacka henne för initiativet till denna interpellation vad gäller polisväsendet. Även jag, liksom Siw Persson, har varit ute en hel del på fältet och besökt både polisledning, poliser och civilanställda. Skall man sammanfatta läget med ett enda ord vill jag nog påstå att det råder en stor uppgivenhet hos polisen i dag.

Polisväsendet har varit föremål för omorganisationer gång på gång under flera år. Massor av tid och energi har lagts ned på detta på bekostnad av verksamhetsarbetet. För att återskapa förtroendet hos poliskårens medarbetare krävs kraftfulla tag både från justitieministern och inte minst från Rikspolisstyrelsen och dess chef.

Siw Persson påpekar att hälsotillståndet inom polisväsendet är långt ifrån gott, och det vill jag instämma i. Arbetssituationen blir självklart som den blir när regeringen gång på gång genom sina budgetar gjort besparingar. Nu helt plötsligt vill regeringen tillskjuta medel till polisvä-

*Fel! Okänt
växelargument.*

sendet. Självklart välkomnar vi moderater dessa pengar, men det räcker inte. Vi behöver ännu mer pengar till den här verksamheten.

Det som kommit i kläm ute på fältet är främst utredningssidan och inte minst utryckningsverksamheten. Många människor som är i behov av polishjälp bryr sig inte om vad det är för typ av polis som kommer, utan de vill bara att det kommer en polis när de behöver den hjälpen. Det är detta det är fråga om.

Vi har genom massmedier fått ta del av mängder av exempel på att poliser inte kunnat rycka ut av olika organisatoriska anledningar. Det är faktiskt beklämmande att behöva stå här i Sveriges riksdag och bara konstatera hur verkligheten ser ut i olika delar av landet.

Det är inte rätt mot medborgarna att tillgängligheten försämras och att man på en hel del ställen tvingas till att ha nattstängda polisstationer. Anser justitieminister Laila Freivalds själv att det är försvarbart?

Oron hos människorna är stor, så pass stor att enskilda människor tar saken i egna händer genom olika bevakningsinsatser. Är det så vi skall ha det i vårt samhälle, att medborgarna själva måste se till att bli trygga, eller skall oron behöva utmyнна i att enskilda samhällsmedborgare startar namninsamlingar för att visa sitt missnöje och sin oro?

Med anledning av detta har jag blivit ombedd att här i kammaren överlämna en namninsamling bestående av 6 500 namn till justitieministern. Den är från två enskilda personer, den ena Viviann Persson och den andra hennes dotter Gunilla Nilsson, från Örkelljunga. Jag vill framföra deras önskemål, det som var avsikten med namninsamlingen, att öka resurserna till polisen. Jag skall be att få överlämna den.

Anf. 11 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! Egentligen hade jag inte tänkt ge mig in i debatten, men jag kunde inte låta bli när jag hörde Maud Ekendahl tala om nattstängda polisstationer och den oro och uppgivenhet som finns inom polisen. Jag är också ganska mycket ute i polisverksamheten. Jag är ordförande för Polismyndigheten i Skaraborg, och vi har precis nyligen stängt ett antal polisstationer på natten. Av vilken anledning har vi gjort det? Jo, vi vill ha mer resurser ute på fältet. I stället för att poliser skall sitta inne och vakta på polisstationen vill vi ha dem ute för att jaga bovar. Jag var med ute för två veckor sedan en fredag kväll, och jag skall inte säga att det gick smärtfritt. Det var oerhört många protester bland oroliga människor som trodde på det som en del moderater sagt i debatten, att stängs polisstationen på natten betyder det: inga poliser längre i städerna. Det är fel, poliser är ute i bilar och gör sitt jobb.

Den fredagskväll jag var med sade en av polismännen som hade varit oerhört kritisk till det här från början: Förut satt vi inne på polisstationen, medan ungdomarna slogs med varandra på torget, och vi fick rycka ut. I dag är vi på torget, och ungdomarna slåss inte.

Det är faktiskt det här det handlar om. Visst har polisen många problem med den omorganisation som har skett. Men det görs ett fantastiskt arbete nu så att polisen, i stället för att vara reaktiv och agera på olika saker som sker, arbetar preventivt och försöker hindra brott. Vi är på god väg att lyckas med detta.

Anf. 12 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Siw Persson tog upp en rad frågor av största intresse med tanke på de svårigheter som polisen onekligen befinner sig i. Det har inte bara att göra med att den omorganisation pågått under en ganska lång tid som skall skapa en struktur som skall göra det möjligt för polisen att bedriva ett bra arbete. Det har också att göra med de svårigheter som finns internt inom polisen och som har blivit på ett grundligt sätt belysta i bl.a. Riksrevisionsverkets rapport.

Siw Persson pekar på några problem, t.ex. avsaknad av en dialog på lägre nivå, av en förankring av de beslut som fattas, av en beredning av beslut så att de som är berörda blir delaktiga. Där finns det mycket att önska av utvecklingen. Det har också att göra med det som Riksrevisionsverket har tagit upp, bl.a. att chefsrollen är svagt utvecklad inom Polisen, arbetsgivarfunktionen som sådan, att resultat-kulturen inte genomsyrar alla nivåer inom organisationen. Sedan har man detta med den komplexa styrstrukturen och det otydliga ansvarsförhållandet. Sådant främjar inte en bra dialog, ett gemensamt beslutsfattande och ett ändamålsenligt arbetssätt.

En av de viktigaste sakerna som pågår inom Polisen är att man kräver något slags redovisning av vad de olika insatserna har lett till. Det är ett krav som varje enskild polisman har rätt att ställa, att få veta om det arbete som man ibland under stora påfrestningar utför också leder till något resultat. Även vi politiker, som företräder allmänhetens intressen, har behov av att veta att de resurser som anslås, de direktiv och regler som skrivs leder till de resultat som vi utlovar till medborgarna. Här finns det oerhört mycket kvar att göra för att vi skall få det underlag som behövs för en vidareutveckling av Polisens insatser.

Angående det lokala inflytandet över Polisen delar jag Siw Perssons uppfattning, att det är viktigt att det finns ett sådant – det var därför som det infördes polisstyrelser och polisenämnder. Det fungerar inte väl som det är i dag. Det är därför som denna översyn skall göras. Det kommer direktiv inom kort, och en utredning skall tillsättas. Jag är övertygad om att de som utses till denna utredning kommer att ha en kritisk inställning och en hög ambition när det gäller att säkerställa en bra styrorganisation.

Hur kritiska får poliser vara mot det som sker? Det är oerhört viktigt att polisen själv är med i debatten. Vad som är litet tråkigt när jag är ute och reser och träffar poliser är att de har mycket att säga men att de inte har riktigt bra former för det. Man är ovan att över huvud taget debattera sin egen verksamhet. Det leder till överdrifter och till konflikter som inte är konstruktiva. Jag tror att man har lång väg att gå för att själv vara den som leder debatten om sin verksamhet. Jag tycker att det är poliser på alla nivåer som skall leda den debatten. Att man upplever att man inte får säga vad man tycker är nog ett resultat av en outvecklad förmåga att föra en konstruktiv debatt. Det är självfallet så att i det här landet är det inte någon som har munkavle, men en del kan känna att de inte har ett utrymme, forum eller en form för att uttrycka sin uppfattning.

Det har sagts att poliser inte tycker att de får stöd vid all kritik. Då vill jag ändå erinra om att det är en ganska ny situation att Polisen får kritik. Polisen är nog den inrättning i samhället som dessvärre har varit utsatt för alltför liten insyn. Innan det fanns lekmän som deltog i nämnder och styrelser fanns det ingen konstruktiv, kunnig kritik mot Polisen. Kritiken

av Polisen skall inte vara okunnig och massmedialt styrd – den är dessutom ofta obefogad, brukar det visa sig i efterhand. Det skall vara en konstruktiv, reellt baserad kritik. Det är kanske en ovana att vi har en sådan. RRV-rapporten var säkerligen en nästan chockartad läsning för många av dem som arbetar inom Polisen.

Anf. 13 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Kritik skall riktas. Jag får också ofta höra frågan varför jag riktar kritik mot Polisen. Men Polisen skall inte ha någon gräddfil. Det är inte meningen. Men det är också viktigt att man i besvärliga tider uttrycker sin uppskattning för att Polisen verkligen har gjort vad den har kunnat med de besvärliga förutsättningar som den har. Det är detta som många har tyckt, men det finns ju alltid två sidor.

När det gäller detta med munkavle och polispolitik hoppas jag verkligen att justitieministern på sitt sätt arbetar för att man på högsta nivå skall känna att det inte är fel att våga diskutera. Polispolitik är alltså inte det samma som ledarnas politik, utan det är alla polisers politik.

Jag anser att det är oerhört viktigt att man följer upp saker och ting. Justitieutskottet har precis kommit hem från New York, där man har studerat New York-polisen. Där jagar man småbrott men glömmar de grova brotten. Över 80 % av alla grova brott har inte klarats upp. Det finns mycket att säga om detta, men det bevisar att det är viktigt att vi är ute och tittar på olika saker. Vad man gör i New York och som vi måste införa här är att det ställs krav på cheferna. Med jämna mellanrum måste de redovisa om de har klarat de uppställda målen. Om inte, får dessa chefer göra någonting annat inom organisationen. I en rapport som vi fick från UD stod det att det har varit en osedvanligt hög omsättning på chefer inom organisationen. Alla passar inte som chefer.

Fru talman! Till sist vill jag säga att det viktigaste inom Polisen, liksom inom alla andra organisationer, är att den enskilde polismannen känner att avståndet inte är så stort som det är, att man vågar tala öppet med varandra. Det måste nu bli en radikal förändring inom organisationen. Det är alldeles för många som mår mycket dåligt, och det är alldeles för många som vill söka ett annat arbete.

Anf. 14 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Justitieministern besvarade inte en enda fråga som jag ställde, men det är klart att det kanske inte var så angenäma frågor. På den här korta tiden kan jag inte upprepa dem igen.

Jag skall gå över till ett annat område, som också justitieministern berörde. Jag håller med om att man skall vara kritisk mot Polisens arbete och att man själv som polis måste vara det.

Justitieutskottet kom i går hem från New York, där också Rikspolisstyrelsens chef och någon från Justitiedepartementet har varit. Bl.a. för att föra fram kritik mot vad som görs och vad man får för resultat hålls s.k. COMSTATS-möten. Jag undrar nu om justitieministern förbereder något liknande som kan appliceras här och bli en COMSTATS-modell à la Sverige.

Anf. 15 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Alla vägar bär till New York. Jag tror att alla har varit där utom jag. Jag skickade min statssekreterare till New York, och själv åkte jag till Eskilstuna. Där arbetar man nämligen med Eskilstunamodellen, som är den svenska varianten av New York-modellen.

Alla som kommer tillbaka från New York berättar om just det som både Siw Persson och Maud Ekendahl nämner, nämligen den högt utvecklade formen av resultatredovisning och styrning av verksamheten utifrån resultat. Som jag påpekade är en av de svagheter som vi har i vår polisverksamhet att den i alltför liten utsträckning styrs av resultat och att det inte görs tillräckliga bedömningar av vilka effekterna blir.

Om man utvecklar ett problemorienterat arbetssätt med närpolisverksamheten i basen och en bättre utvecklad ledarfunktion kommer också resultatredovisningen som en naturlig del. Det framgår av Eskilstunamodellen, i Sollentuna och på alla övriga ställen där man har kommit långt i att utveckla nya sätt att arbeta. Då blir styrning genom resultat en naturlig del. Jag vill nog slå ett slag för en del orter i Sverige vid sidan av New York när det gäller att se vilken betydelse detta har och hur det kan utvecklas. Men vi har en lång väg kvar att gå när det gäller Polisen i Sverige och dess arbetsledning och resultatstyrning.

Jag vill kommentera ytterligare en sak av det som Siw Persson tog upp. Jag anser att hon hade rätt, och det vill jag klargöra. När vi i dag kritiserar mycket av det som sker inom Polisen och våra polismyndigheter är det fråga om en kritik som riktar sig mot Polisen såsom myndighet och organisation. Den riktar sig icke mot enskilda polismän.

De enskilda polismännen är icke ansvariga för hur organisationen fungerar. De är ansvariga för sin egen arbetsinsats, och den är oftast av mycket god kvalitet.

Anf. 16 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag tillhörde dem som sade att det hade varit bättre om vi hade varit i Sverige och tittat runt den veckan än att åka till New York. Det är egentligen förfärligt att grundläggande polisverksamhet, som det är fråga om i Eskilstuna, måste drivas i projektform. Det är *back to basics*, som man har gjort i Eskilstunamodellen. Om vi ser till att svensk polis utvecklar sin närpolisverksamhet – vilket New York-polisen i och för sig också har gjort – vet jag att vi är på rätt väg. Men jag köper inte New York-modellen. Vi skall komma ihåg att det är 8 miljoner människor på en liten plats, och det är 36 000 poliser där. Jag vill också passa på att säga att man där har en brutalitet i sitt arbete som jag hoppas att vi får slippa i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 17 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Thomas Julin har frågat mig om jag har för avsikt att genom lagstiftning vidta åtgärder som stärker rättsskyddet när det gäller socialtjänstären och speciellt vid så allvarliga ingripanden som omhändertagande av barn.

Jag vill börja med att instämma i Thomas Julins uppfattning att rättssäkerheten inom socialtjänsten är viktig. Jag får också oroande signaler om hur enskilda individer upplever att de blir bemötta inom socialtjänsten.

De ändringar som genomförts i socialtjänstlagen syftar till att stärka barns ställning inom socialtjänsten. Barnets bästa skall sättas i främsta rummet vid åtgärder som rör barn, och barnets inställning skall så långt möjligt klarläggas. Dessutom införs regler för utredningar av barns förhållanden i avsikt att tydliggöra socialnämndens ansvar ytterligare och därmed stärka rättssäkerheten för den enskilde. När socialnämnden påbörjar en utredning skall familjen delges det beslutet och även nämndens planering för hur utredningen skall genomföras. Familjen skall givetvis vara delaktig i den planeringen liksom i utredningsarbetet i sig.

Det är inte enbart med lagstiftning man kommer till rätta med de svårigheter som Thomas Julin påpekar. Det krävs god kvalitet på det sociala arbetet. I socialtjänstlagen införs fr.o.m. den 1 januari 1998 en bestämmelse om att socialtjänstens insatser skall vara av god kvalitet. Socialstyrelsen kommer i samband med genomförandet av lagändringarna att lägga stor vikt på kvalitetsfrågor, metodutveckling och utbildningsfrågor.

Under en följd av år har socialtjänsten fått kritik för kvaliteten på barnvårdsutredningar från både Socialstyrelsen och länsstyrelserna. Socialstyrelsen fick då regeringens uppdrag att utarbeta ett åtgärdsprogram för att höja kompetensen och utveckla ett barnperspektiv i arbetet med utsatta barn, det s.k. Barn i fokus-projektet. Detta projekt satte i gång en utvecklingsprocess ute i kommunerna – en process som fortfarande pågår både när det gäller det konkreta barnvårdsarbetet och när det gäller fortbildning. Intresset för att utveckla utredningarna inom det sociala barnvårdsarbetet har enligt Socialstyrelsen ökat. Socialstyrelsen stimulerar och stöder det arbetet vad gäller både metod- och kvalitetsutveckling. Under de senaste åren har länsstyrelserna rapporterat om förbättringar i kvaliteten på barnvårdsutredningarna, vilket är glädjande.

Den nya utredningen, som har till uppgift att se över vissa frågor rörande socialtjänstlagen och socialtjänstens uppgifter, skall bl.a. se över tillsynen över socialtjänsten i syfte att göra den mer effektiv och slagkraftig.

Jag följer utvecklingen inom socialtjänsten nära och är angelägen om att barn och familjer där behandlas på ett värdigt sätt. Det är med stöd av lagstiftningen men också i stor utsträckning genom goda metoder som detta uppnås.

Anf. 18 THOMAS JULIN (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka socialministern för svaret på min interpellation om rättssäkerheten inom socialtjänsten.

Det här är en mycket viktig och angelägen fråga för mig. Omhändertagande av barn är en mycket svår uppgift för socialtjänsten och många gånger en mardröm för de inblandade föräldrarna och barnen. Det är därför viktigt att vi får en förbättrad rättssäkerhet när det gäller omhändertagande av barn.

Som jag har beskrivit det i min interpellation, har jag under de senaste åren haft många kontakter med familjer som har ansett att de har blivit utredda på ett oacceptabelt sätt. De har pekat på att hela sanningen inte kommit fram i utredningarna, där man lyft fram allting som har talat emot dem och utelämnat det som har kunnat tala till fördel för dem. Det här har framkommit vid ett flertal samtal, så jag känner att det här är något av ett fel inom socialtjänsten.

Många har också känt sig skrämda för att kritisera den utredning som har gjorts, därför att de har varit rädda att få svårigheter att träffa sitt barn så mycket som de vill när barnet väl har blivit omhändertaget.

Jag har även i samtal med socialtjänstemän fått den bilden bekräftad. De erkänner att de jobbar på det här sättet, och de har inte ens ansett att det är fel att arbeta på det här sättet. En socialsekreterare sade till mig: "Först skaffar jag mig en uppfattning om ärendet, och sedan gör jag en utredning som stärker min uppfattning." För mig blir det väldigt konstigt.

Därför anser jag att det behövs en särskild lagstiftning som reglerar hur man gör en utredning och hur man går till väga när man gör ett omhändertagande. Vi kan jämföra med brottmål, där rättegångsbalken väldigt noga reglerar utredningar och hur man måste agera.

Jag delar socialministerns uppfattning att det är barnets bästa som skall sättas i första rummet. Det är bara det: Vad är barnets bästa? Det kommer att vara olika uppfattningar beroende på vem som är utredare av ett barnavårdsärende. Jag har också hört beskrivas att mycket kan hänga på att utredaren är en bohem eller en pedant. Det kan påverka utredningen mycket.

Det är bra, som socialministern påpekar i svaret på interpellationen, att det har skett förbättringar i kvaliteten och att man jobbar vidare på att förbättra barnavårdsutredningarna. Men det finns ändå fortfarande stora brister. Som jag ser det, får det inte finnas brister på ett så här viktigt område. Det här är ju utredningar som påverkar ett barns och hela familjens fortsatta liv.

Socialministern omnämner den nya utredningen, som har till uppgift att se över socialtjänsten. Jag hoppas att vi får ett skyndsamt resultat.

Jag undrar om socialministern har några tankar om hur man skall kunna förbättra och lösa upp de konflikter som redan finns i dag, t.ex. genom att utveckla familjerådslaget så att det blir en rättighet. Jag tror att det skulle väsentligt förbättra rättssäkerheten. Kan socialministern tänka sig en lagstiftning liknande den i rättegångsbalken, för att förstärka just rättssäkerheten?

Anf. 19 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Med den nya socialtjänstlagen görs det en väldigt tydlig markering av att man inom socialtjänsten måste sätta barnets bästa i

*Fel! Okänt
växelargument.*

främsta rummet. Det är det som det skall handla om. Kraven på dokumentation har också blivit tydligare i och med ändringarna i socialtjänstlagen. Socialtjänsten har ju fått kritik för att vara partisk och subjektiv i sitt sätt att dokumentera, och det är inte bra. Jag känner igen den sortens kritik som Thomas Julin tar upp här.

Det är skälet till att lagen ändras och blir mer tydlig på den här punkten. Dokumentationen skall vara saklig och objektiv och präglas av respekt för den enskilde. Uppgifter skall bygga på ett korrekt underlag och inte vara av nedsättande karaktär. Sedan kan det ändå hända att det i en utredning måste skrivas ned saker som av den ena parten kan upplevas som nedsättande. Det kan vara sådant som man helt enkelt inte anser att barn skall behöva utsättas för. Då skall det också antecknas om den enskilde har synpunkter på sådan information.

Det pågår viktig metodutveckling när det gäller barnavårdsutredningar, som jag sade, med stöd av Socialstyrelsens utvecklingsenhet och Centrum för utvärdering av socialt arbete, projektet God praktik. Det kan vara värt att nämna.

Det finns också många intressanta försök och projekt i flera olika kommuner. Det är också viktigt att säga att det i samband med att den nya socialtjänstlagen träder i kraft vid årsskiftet pågår ett viktigt arbete från Socialstyrelsens och länsstyrelsernas sida, som ju skall utbilda och göra en mycket noggrann uppföljning. Det verktyg som dessutom finns till förfogande är de allmänna råden från Socialstyrelsen, som anger hur man skall göra i t.ex. ett sådant här arbete. I de allmänna råden finns många goda råd om hur man kan hantera frågan.

Jag tycker nog att den nya lagen bör få en chans att verka och att både Socialstyrelsen och länsstyrelserna bör få en chans att arbeta med de nya instruktioner som finns och den nya lag som vi nu inför.

Jag skall bara till sist kommentera detta med rätt till familjerådslag. Jag tycker också att det verkar vara ett alldeles utmärkt sätt att arbeta med dessa frågor. Det verkar som om det allmänt är en mycket positiv inställning till familjerådslag som metod. Men det kan samtidigt ha sina nackdelar att peka ut en enda metod och säga att det nu är den som skall gälla generellt. Utvärderingen av de försök som har pågått kommer säkert att bidra till att detta med familjerådslag ändå kommer att få en god spridning. Med hjälp av utbildningsinsatser och annat kommer man att tillägna sig ett bra sätt att arbeta med barnavårdsutredningar av det här slaget. Jag vill inte alls tala emot rätten till familjerådslag men vill ändå säga att det kan ha nackdelar att peka ut en enda metod. Jag tror att det också finns andra metoder att aktivera familjen, släkten och nätverket runt ett barn. Huvudsaken är ju att delaktigheten finns, i enlighet med intentionerna i nya socialtjänstlagen.

Anf. 20 THOMAS JULIN (mp):

Fru talman! Jag tror nog att socialministern och jag är överens om det mesta i den här frågan. Ändå finns det anledning att debattera den, därför att den är viktig.

Socialministern säger att familjerådslag är en av metoderna. Men vad jag efterlyser när det gäller rättssäkerheten är en rätt till familjerådslag, som ju faktiskt är den enda metoden som ger familjen och släkten möjlighet att delta i den här processen, såvitt jag förstår.

Det finns ju fortfarande brister. Hur gör man med de gamla fallen – det finns ju många fall som är flera år gamla och också sådana som är relativt färska, för den delen – där det finns en konflikt mellan socialtjänsten och släkt eller familj i samband med att barn har blivit omhändertagna? Det har förekommit konflikter där man i princip har grävt ned sig i två vallgravar och inte kommer någonstans. Hur löser man detta? Det handlar ju om problem som finns kvar sedan den tid då, som både Socialstyrelsen och länsstyrelserna har erkänt, en hel del utredningar gjordes som var av dålig kvalitet. Det är ju viktigt att man kommer till rätta med den delen också. De utredningar och de försök som sker nu är ju någonting som kan vara till nytta i framtiden. Men vi måste på något sätt hjälpa dem som redan nu har dessa problem och konflikter.

Slutligen är det detta med en lagstiftning liknande rättegångsbalken, där man klart och tydligt anger vad som måste ingå i en utredning. Det är ändå mycket starkare att ha en lagstiftning än att bara luta sig mot Socialstyrelsens allmänna råd. Jag tycker att sådana här ingripanden, som påverkar människors hela framtid, är så pass allvarliga att det måste finnas väldigt skarpa regler.

Anf. 21 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Som sagt var, är nog Thomas Julin och jag rätt samstämmiga i synen på de här frågorna.

När det gäller frågan om familjerådslag vill jag bara säga att det också finns annat nätverksarbete. Familjerådslag är en metod som har introducerats på sistone och som verkar fungera alldeles utmärkt bra. Men det väsentliga är delaktigheten, och än så länge behärskar inte alla detta sätt att arbeta. Här är det naturligtvis viktigt att kommunerna tar ansvar för att lära sig att tillägna sig en ny metod, ett nytt sätt att arbeta, och att då arbeta med delaktigheten som utgångspunkt. Det finns alltså annat nätverksarbete också. Det är viktigt att säga att detta inte är den allenaärande metoden.

Jag vill upprepa att det i de allmänna råden är mycket tydligt angett hur man skall arbeta med den här sortens utredningar, med handledning och dokumentation osv. Innan den nya lagen ens har trätt i kraft vill jag inte säga att det är den som behöver förstärkas. Jag tycker att barnets bästa har lyfts fram på ett riktigt sätt. Här behövs en uppföljning med hjälp av våra myndigheter och med hjälp av tillsyn och annat. Naturligtvis måste kommunerna ta på sig ett stort ansvar för att se till att metoderna blir de bästa och effektivaste.

Anf. 22 THOMAS JULIN (mp):

Fru talman! Det enda som jag känner att jag inte har fått svar på är just frågan om socialministern har några tankar om hur man kan hjälpa till när det gäller de gamla fallen. Det är ju också en viktig fråga. Som socialministern och jag vet, har det ju riktats kritik mot dessa utredningar. Många av de gamla konfliktfallen härrör kanske just från de mindre bra utredningar som har gjorts tidigare. Det är viktigt att de berörda på något sätt får hjälp och upprättelse.

Anf. 23 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Allra sist är det ju så att detta arbete redan pågår. Det finns ett projekt för att utveckla metoder för barnvårdsutredningar med inriktning på samspel i familjen och bedömningar av föräldrarnas omsorgsförmåga. Projektet startar i början av nästa år och omfattar flera kommuner. Men naturligtvis har också Socialstyrelsen till uppgift att följa detta mycket noga. Det är inte så att man har lämnat frågan åt sitt öde, utan den har aktualiserats ända sedan Barn-i-fokus-projektet startade. Jag tycker att det här vilar ett stort ansvar på kommunerna att se till att följa upp frågorna. Gamla fall får inte lämnas åt sitt öde, utan man måste ständigt se till att hitta metoder för att nå fram till det bästa resultatet för barnets bästa. Det finns också andra exempel, t.ex socialdistriktet i Visby, när det gäller utredningar osv.

Jag tycker alltså att det här redan finns en kunskapsbank. Det finns projekt och metoder dokumenterade, vilka de kommuner som har problem kan ta till sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellationerna 1997/98:11 och 12 om tunnelbygget genom Hallandsåsen

Anf. 24 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Lennart Daléus har frågat mig vilka omedelbara åtgärder regeringen avser att vidta för att säkerställa att människor, djur och miljö inte kommer till skada som en följd av tunnelbygget vid Hallandsåsen och vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förhindra att liknande händelser inträffar i framtiden. Ingbritt Irhammar har interpellat statsministern i samma ämne. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det ankommer på mig att svara på interpellationerna, och jag svarar i ett sammanhang.

Låt mig börja med att säga att jag är djupt upprörd över det som har inträffat. Det är häpnadsväckande att man kan handskas så vårdslöst med farliga kemikalier. Att ett statligt verk är inblandat ser jag dessutom som särskilt allvarligt.

Banverket har i ett beslut av regeringen den 5 mars 1992 fått tillstånd till expropriation av mark för omläggning av Västkustbanan i tunnel genom Hallandsåsen. I beslutet föreskrev regeringen flera miljövillkor. Bl.a. föreskrevs att verket skall iaktta allmän aktsamhet så att naturvårdens, kulturmiljövårdens och friluftslivets intressen så långt möjligt skyddas för påtaglig skada. Dessutom föreskrevs att arbetet med tunneln skall utföras så att påverkan på grund- och ytvatten minimeras samt att verket i samråd med länsstyrelsen skall upprätta och bekosta ett kontrollprogram avseende grundvatten, ytvatten och naturmiljö.

Vid tunnelbygget har en kemisk produkt kallad Rhoca-Gil använts som tätningemedel. I Sverige finns sedan många år regler för hanteringen av kemiska produkter, bl.a. i lagen (1985:426) om kemiska produkter. Reglerna innebär att den som använder kemiska produkter är skyldig att vidta de åtgärder och iaktta de försiktighetsmått som behövs för att hindra

eller motverka skada på människor eller i miljön. Därvid skall sådana kemiska produkter undvikas som kan ersättas med mindre farliga produkter. Dessutom är den som yrkesmässigt använder en kemisk produkt skyldig att ha den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens omfattning och produktens egenskaper. Den som uppsåtligen eller av oaktamhet bryter mot dessa regler kan enligt lagen om kemiska produkter dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Således gäller väsentliga regler om miljöhänsyn som bl.a. Banverket och Skanska är skyldiga att iaktta vid tunnelbygget.

Bestämmelserna avseende arbetsmiljön och arbetsgivarens skyldighet finns i arbetsmiljölagen (1977:1160) och i föreskrifter som Arbetarskyddsstyrelsen har meddelat, bl.a. föreskrifter (AFS 1996:4) om hårdplaster och (AFS 1996:6) om internkontroll av arbetsmiljön.

Enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg gäller att en järnvägsplan innehållande en miljökonsekvensbeskrivning skall upprättas och föregå ett byggande av järnväg. Lagen trädde i kraft den 1 februari 1996 och var således inte gällande när tunnelbygget genom Hallandsåsen påbörjades. Om tunnelbygget hade påbörjats i dag hade projektet prövats enligt den lagen.

I lagrådsremissen med förslag till miljöbalk föreslås att miljökonsekvensbeskrivningar skall kunna krävas i fler fall än vad som gäller i dag och att reglerna för innehållet i en miljökonsekvensbeskrivning skall bli mer specificerade.

Dessutom föreslås att allmänhetens möjligheter att påverka skall förstärkas genom ändringar i processen kring miljökonsekvensbeskrivningar. Ett tidigt samråd skall hållas med enskilda som särskilt berörs och länsstyrelsen långt innan en ansökan görs och miljökonsekvensbeskrivningen upprättas. För verksamheter som kan antas ha betydande miljöpåverkan skall ett förfarande med en miljökonsekvensbedömning genomföras. Denna bedömning innebär ett utvidgat samråd med fler myndigheter och en bredare allmänhet.

Regeringen avser att inrätta en kommission som skall göra en översyn av det som inträffat vid Hallandsåsen och lämna förslag till åtgärder som behöver vidtas för att undvika att liknande händelser inträffar i framtiden.

För att ge omedelbar hjälp till Båstads kommun har regeringen den 16 oktober beslutat att ge 2 ½ miljoner kronor till Länsstyrelsen i Skåne län för vidare utbetalning till kommunen. Medlen skall användas till att ersätta Båstad kommun för de merkostnader som uppkommer för kommunen med anledning av akrylamidutsläppet i Hallandsåsen.

Anf. 25 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Jag tackar miljöministern för svaret på min interpellation, men jag vill också säga att jag nog hade förväntat mig att statsministern skulle ha svarat eftersom interpellationen var ställd till honom, och även av andra skäl. Frågan berör ju olika departement, och tunnelbygget under Hallandsåsen har fått en så katastrofalt olycklig utveckling och blivit en fråga av så stort nationellt intresse att jag hade förväntat mig att statsministern skulle ha svarat. Jag är intresserad av hans syn på vad som krävs för att man skall kunna garantera människors och djurs hälsa men också på miljösituationen och på frågan om ersättning till de berörda i området.

Dessutom har olika besked kommit från regeringen. Kommunikationsministern har givit ett besked, och hon har sedan motsagts av statsministern. Det hade varit bra att veta vilka besked som skall gälla. En sådan fråga är om det kan bli aktuellt att stoppa tunnelbygget helt av ekonomiska eller miljömässiga skäl. Jag undrar hur Anna Lindh ser på den frågan. Gäller Uusmanns besked, dvs. att man kan bygga en tunnel under åsen om man kan åka till månen, eller gäller statsministerns svar, dvs. att miljöhänsyn skall gälla vid avgörandet?

Nästa fråga gäller Banverkets ansökan till regeringen om en ny vat-tendom. Kammarkollegiet, som har att tillvarata det allmännas intresse, har avstått från att yttra sig på nytt – detta trots att Banverket inte följt det förra beslutet, som innebar att högst 33 liter vatten per sekund fick läcka ut. Banverket har nonchalerat domen och låtit ända upp till 60 liter per sekund läcka ut, vilket bl.a. lett till att flera brunnar i området sinat och till att människor drabbats svårt. Detta, menar jag, är i högsta grad myndighetsmissbruk. Kammarkollegiet bryr sig inte en gång om att yttra sig. Jag tycker att detta är högst anmärkningsvärt.

Naturvårdsverket, som bl.a. har att se till miljöhänsyn och till naturen, meddelar att man yttrade sig till regeringen innan det senaste händelseförloppet var känt. Därför vill verket, åtminstone enligt Ekonyheterna som jag lyssnade till i morse, avge ett nytt yttrande. Jag undrar hur angeläget regeringen tycker att det är att ordentliga och genomarbetade miljökonsekvensanalyser görs inför det fortsatta arbetet vid tunneln. Godtar miljöministern att Kammarkollegiet avstår från att yttra sig på nytt? Kommer regeringen att begära in ett nytt, mer genomarbetat förslag från Naturvårdsverket? Kommer regeringen att vara konsekvent i sina krav på miljökonsekvensanalyser, som man har hävdad?

Helt klart är att miljölagstiftningen måste skärpas. Kemikalierna kräver en speciell lagstiftning. Jag lämnar dessa lagstiftningsfrågor, eftersom jag vet att Lennart Daléus kommer att ta upp dem.

Slutligen vill jag ta upp frågan om stöd till de drabbade i området. De måste – det tror jag att vi är överens om – få allt det stöd, all den hjälp och alla de råd som behövs. Hälsundersökningar har påbörjats, men fler väntar på sin tur.

De drabbade måste också få full kompensation för de skador som har drabbat dem. Det gäller kompensation för direkta ekonomiska förluster, t.ex. djur som måste avlivas och skördar som måste plöjas ned. Här fordras enorma insatser. Jag kommer att återkomma till det i mitt nästa inlägg.

Anf. 26 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag får också tacka miljöministern för svaret på interpellationen.

Jag vill säga en sak väldigt tydligt från början: Det absolut viktigaste – det överskuggande – är att människor kan känna en trygghet i sin vardag. Det gäller oss alla, naturligtvis, men det gäller i dessa dagar alldeles särskilt människorna som bor i denna del av Sverige.

Man känner inte denna trygghet i dag. Det är alldeles uppenbart. Man känner otrygghet. Man gör det av många olika skäl. Det som har varit mest akut, fru talman, är de utsläpp som har lett till att en kemikalie rört sig i naturen på ett sätt som den inte borde göra. Ett annat problem är att

verksamheten vid Hallandsåsen innebär en sänkning av grundvattennivån. Det finns frågor som hänger samman med det. Detta gör människor oroliga.

Människor blir också oroliga för sina djur. De blir oroliga för växande gröda. De blir oroliga för ekonomin. Vad kommer att ske med djur som måste gå till slakt? Hur blir det med grödor som borde kunna säljas? Hur blir det med fastigheterna?

All denna oro måste hanteras på något sätt. Det är här jag tycker att vi kan rikta den första allvarliga kritiken mot regeringen. Man har inte förmått att samlat och tydligt och med ett budskap tala om för människor hur man tänker hantera situationen. På morgonen säger en minister en sak om behovet av en utredning, och på kvällen säger en annan minister något annat. Det skapar otrygghet hos människor.

Det finns också ett annat händelseförlopp. Debatten kan komma att slå över. Trots att det naturligtvis finns saklig grund för mycket av denna oro och för mycket av debatten accelererar diskussionen och ryktena på ett sätt som kan skada denna landsända. Det är ett händelseförlopp som regeringen har ansvar för att få stopp på. Man har också ansvar för att det kommer ett klagörande. Ett sådant klagörande måste vara väldigt tydligt, och det måste vara samstämmigt från alla delar av regeringen.

Om man, fru talman, inte kan få människor att känna trygghet i sin vardag i den här delen av landet, så måste naturligtvis tunneln stoppas. Känner inte människor denna trygghet, så kan man inte genomföra ett projekt av det här slaget. Sedan finns det många andra saker som också måste diskuteras – både bakåt och framåt i tiden. Jag tycker inte att miljöministern i sitt svar reder ut händelserna särskilt väl åt någotdera hållet. Det här är ju händelser som man inte kan polisanmäla bort effekterna av. Det är händelser som måste hanteras på ett ansvarsfullt politiskt sätt.

Jag kan berätta för miljöministern att vi i dag i jordbruksutskottet och trafikutskottet under en del av vårt sammanträde har haft en utfrågning med cheferna eller deras medarbetare från de tre berörda verken och myndigheterna: Banverket, Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen. Jag kan lova att det där framkom mycket av vad som har hänt och av vad som bör ske framöver för att skapa just den här tryggheten för människor.

Det finns många förvånande inslag. Hur kan t.ex. dagens miljölagstiftning göra det möjligt att hantera så stora mängder som det är fråga om av det här materialet? Framför allt tyckte jag, fru talman, att den utfrågning vi hade i dag – liksom mycket av den debatt som har förts tidigare – visar på det tydliga behovet av en ny miljölagstiftning. Jag är inte säker på att miljöministerns förslag duger.

Anf. 27 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Ni som lyssnar på läktaren och ni som sitter här! Lennart Daléus talar om alla som är oroliga och om att ministrar har haft olika budskap och sådant. Varför behöver man vara orolig? Jo, inte minst därför att såväl en borgerlig regering som socialdemokratiska regeringar under många års hantering, har misslyckats fullständigt när det gäller att få till en rimlig lagstiftning i fråga om hantering av kemikalier. Det är det som är det stora problemet. Lennart Daléus och hans parti är ansvariga för ett mycket dåligt miljöbalksförslag som en gång togs fram. Tyvärr är

det miljöbalksförslag som nu ligger framme, och som har gått till Lagrådet, inte så hemskt mycket bättre. Det finns allvarliga brister i det.

Anna Lindh skriver i svaret: ”Det är häpnadsväckande att man kan handskas så vårdslöst med farliga kemikalier.” Nej, det är inte häpnadsväckande. Det som är häpnadsväckande är att politiker sätter upp förvånade miner när det händer. Det är det som är häpnadsväckande. Det är klart att det här kommer att hända. Vi har ju en miljölagstiftning som är tandlös och ihålig. Därmed har vi också företag och statliga myndigheter som ser mellan fingrarna. De vet ju att man inte behöver leva upp till det som står på papperet i miljölagarna, t.ex. i lagen om kemiska produkter.

Då kommer vi till regeringarnas ansvar. När man förändrade lagen om kemiska produkter borde man väl ändå ha sett till att de olika aktörerna tvingats leva upp till lagen. Så är det inte i dag. Tvärtom är det så att det förslag till miljöbalk som nu ligger framme urholkar den nuvarande lagen om kemiska produkter på ett ganska farligt sätt. Det gäller bl.a. utbytesparagrafen, den regel som säger att om det finns ett medel som är mindre farligt än ett annat skall man använda det mindre farliga. Den gäller för alla led; från produktion till försäljning och hantering. Den kommer, om regeringen får igenom sitt ursprungsförslag, att luckras upp på ett sådant sätt att det bara är användarna som begår brott. Dessutom kommer eventuellt hela straffsanktioneringen att försvinna. Det är ju fullständigt katastrofalt.

När man tittar på fallet med Hallandsåsen, och även på andra liknande fall som naturligtvis så småningom kommer att komma upp, så ser man att det miljölagsförslag som Lagrådet har kikar på, alltså det förslag som har kommit från regeringen, innebär att speciallagar skall gå före miljölagstiftningen – *lex specialis*, som det heter. Det gör att miljöbalken riskerar att bli ännu mer tandlös. En oklar lag hjälper miljöförstörare. En oklar lag hjälper dem som vill se mellan fingrarna. En oklar lag hjälper dem som ger sjutton i långsiktighet och vill ta stora risker.

Jag har några frågor till miljöministern. Är miljöministern villig att ändra det förslag till miljöbalk som ligger framme så att substitutionsprincipen, utbytesparagrafen i lagen om kemiska produkter, inte försämraras utan snarare skärps? Är miljöministern villig att se till att miljöbalken, miljölagstiftningen, går före speciallagar? Annars kommer vi att få fortsätta att ha en mycket oklar lagstiftning, som mindre seriösa aktörer kommer att utnyttja. Skanska är ett exempel på en oseriös aktör. Det samma gäller Banverket och väldigt många andra. Vi behöver en lagstiftning som förhindrar sådana här fall, inte en som gör dem tillåtliga. Risken är ju att det som har hänt nu inte kommer att leda till att någon över huvud taget faller. Sådana lagar kan vi inte leva med.

Anf. 28 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag är medveten om att statsrådet måste koncentrera sina svar till de två interpellanterna. Jag skall ändå, baserat på vad som är skrivet i svaret, ställa en fråga till statsrådet. Tidigt i förra veckan kunde svenska folket se på TV, höra på radio och läsa i tidningarna att statsrådet Uusmann hade fullt förtroende för Banverket. Statsministern ställde indirekt upp på detta när han – i söndagskväll tror jag att det var – sade att han har förtroende för Uusmann. Mot bakgrund av vad statsrådet Lindh här säger om Banverket – det är ju den statliga myndigheten hon avser –

undrar jag: Har också statsrådet Lindh vad gäller miljöbiten fullt förtroende för Banverket i den här frågan?

Fru talman! Det har länge varit debatt på Hallandsåsen omkring de här frågorna. Det har gällt grundvattensänkningar. Brunnar och vattendrag har sinat. Banverket har tagit ut betydligt mer än man får lov att göra. Det är alltså ett brott mot gällande lagstiftning. Man får inte lov att ta ut det man tar ut i dag, men man gör det i alla fall. Man struntar alltså i lagen. Det är en statlig myndighet som gör så!

Länsstyrelsen anmälde det här till åtal. Det blev ingen åtgärd. När människor som bor där nere oroligt frågade, fick de till svar från ledningen: Ni begriper ingenting – ni är duktiga idioter. Däremot var man från projektledningens sida mycket duktig på att göra broschyrer där det var stavningen och inget annat som var närmast sanningen.

Detta föranledde mig att skriva en fråga i början av augusti i år. Mot bakgrund av den debatt som så länge har förekommit förvånar det mig att detta var den första frågan till ett statsråd i detta ämne. Frågan handlade just om den olagliga grundvattensänkningen. Jag fick svaret att det här ärendet var överlämnat från Vattendomstolen till regeringen för avgörande. Detta skedde alltså i juni, och jag kollade med departementet i dag. I januari nästa år kommer det här ärendet i bästa fall att avgöras – detta trots att grundvattensänkningen kanske på sikt är det största problemet, vida värre än det här med tätningsmedlet. Det skulle alltså ta sju månader att avgöra en fråga som är akut och som är mycket debatterad lokalt. Folk är ytterst oroade.

Till sist, fru talman: Nu har man tillsatt en kommission. Det är bra. Jag hoppas bara att denna kommission når längre än vad t.ex. Palmeutredningen och Estoniakommissionen gjorde. De spåren förskräcker. Det finns en sak som också är bra med kommissionen. Visst är det så att Banverket och Skanska har gjort stora blundrar här, men det finns också andra, även lokalt, som inte är helt oskyldiga när det gäller t.ex. varför man drog tunneln på det absolut sämsta stället. Det bestämde faktiskt inte Banverket. Där fanns det påtryckningar på lokal nivå. Det är bra om det kan komma fram från en sådan här kommission.

Anf. 29 INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Sedan den 5 oktober har styret av Båstads kommun skett enligt en s.k. beredskapsplan, dvs. en plan som i huvudsak är tänkt att användas i krigstid men som också kan användas under omfattande kris under fredstid. Uppföljning och utvärdering av denna plan kommer att ske när krissituationen anses vara över.

Vi vet redan i dag vilken oerhörd oro och psykisk press som Båstads kommuns invånare har varit utsatta för. Ca 3 500 samtal har inkommit till kommunens informationsgrupp under de senaste 14 dagarna. Kommunen, Banverket och Skanska har i nuläget tillsammans informerat vid flera tillfällen.

Dessvärre har andra intressenter gett sig in på detta område. T.ex. har olika näringsföreträdare satt sina egna riskgränser, vilket stoppat en stor del av grönsaks-, fläsk- och mjölkförsäljningen från Bjärehalvön. Oron har därför stundtals ökat till panik och medfört orimliga slutsatser.

Kan då en liten kommun med förhållandevis små resurser klara en dylik krissituation? Svaret är ja. Jag vill som fullmäktigeledamot i Båstads

*Fel! Okänt
växelargument.*

kommun och på kommunledningens vägnar framhålla det mycket goda stöd vi har fått av regeringen. Kommunen har fått stöd i form av såväl mänskliga som ekonomiska resurser. Vi har sedan krissituationen uppstod haft en ständig daglig dialog med regeringen. Vi tar för givet att denna dialog skall fortsätta.

Vi har nu framför oss en polisutredning, en miljörevision och ett omfattande saneringsarbete. Frågan om och när tunnelarbetet kan fortsätta kan vi i dag inte svara på. Historieskrivningen att tunneln enbart skall finnas för att tjäna in tio minuters restid är dock inte hela sanningen.

När jag flyttade till Båstads kommun 1979 var tunneln en av de första politiska frågorna jag stötte på. Jag fick veta att godstågen ej kom upp över åsen vintertid, vilket kunde försena persontrafiken flera timmar. Blev det sedan ännu olyckligare, kunde detta medföra nedfällda bommar och därmed stopp även för biltrafiken. Det var alltså varken miljöintressen eller Banverket som tryckte på. Det var rent praktiska problem, där kommuninvånarna sade: Det här måste vi lösa. Så började historien.

Mitt i dagens oro möts jag av många frågor om framtiden. En av dessa vill jag framföra till ministern. Är den lagstiftning som vi har i dag med ansvar såväl för producent som för den som hanterar produkten tillräcklig vid stora miljöingrepp, som t.ex. motorvägsbygge, brobygge och tunnelbygge? Är den tillsyn som kommun och länsstyrelse har tillräcklig? Kan ministern se behov av ytterligare lagstiftning, som anger att en oberoende kommission tillses arbetet vid så stora miljöingrepp?

Anf. 30 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag skulle vilja göra ett litet sidospår och nämna något om konsekvensen av det som nu har hänt. Det gäller miljöforskningen i Sverige i stort.

Naturvårdsverket har fått sådana besparingskrav att hela dess forskningsbudget har strukit med. Det innebär att man under kommande år inte kan bedriva en miljöforskning som är värd namnet. I dag fattas 50 miljoner kronor för miljöövervakning och akuta insatser. Det beror på sparkravet från 1996 på 200 miljoner kronor.

Jag har läst i medierna att miljöministern säger att MISTRA kommer att ta över den här forskningen och att miljöforskningen egentligen får mer pengar, men så är det inte. Miljöforskningen borde vara ett nationellt ansvar. Det kan man inte lägga över på en privat stiftelse, även om man har tillsatt ordförande och/eller ledamöterna i stiftelsen.

Om man läser vad stiftelsen skall syssla med ser man att det är långsiktig strategiskt inriktad och problemlösande forskning. Det är inte just det man behöver vid sådana tillfällen som nu vid Hallandsåsen. Det behövs snabba uttryckningar, där man kan ge människor en riktig information från början. Det är kompetens som behövs. Den kompetensen har funnits på Naturvårdsverket, och finns där fortfarande, men den håller nu på att vingklippas och avlövas väldigt kraftigt.

Jag skulle vilja ställa en fråga till miljöministern om det framtida forskningsansvaret. Hur tror miljöministern att vi skall kunna upprätthålla en trovärdighet internationellt om man frånhänder sig ansvaret på detta sätt och hänvisar till en privat forskningsstiftelse?

Jag tar upp frågan på nytt, eftersom jag har haft den uppe med miljöministern i våras. Jag har väckt en motion i frågan under allmänna mot-

ionstiden. Jag kunde inte veta att bara någon vecka därefter skulle det hända som jag skriver i motionen inte borde få hända men som ändå alltid händer.

Då skall vi inte stå handfallna. De människor som drabbas av en sådan här katastrof skall snabbt få den information som de kan kräva. De 50 miljoner som i dag saknas har Miljöpartiet begärt i motionen att vi skall satsa på Naturvårdsverket för snabba, akuta insatser. Vad säger miljöministern om det?

Anf. 31 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag tycker för min del när jag har läst svaret och funderat över det att det är ett bra svar. Det är också ett engagerat svar, och det är positivt. Jag tror att vi alla känner starkt för de människor som har drabbats av det som har hänt på Hallandsåsen. Det vore väldigt konstigt annars.

Det som har hänt visar om något att det är dags att ta miljöfrågorna på allvar och att också människor i allmänhet tar miljöfrågorna på allvar. Det är inte bara fråga om uppenbara skador utan det är också, som många talare här har varit inne på, fråga om den oro som människor känner. Den är lika allvarlig.

Jag tror att vi har lärt oss en läxa. Det är ett mycket åskådligt fall. Det är också ett fall där man tydligt ser att försiktighetsprincipen inte omsätts i praktiken i svensk miljöhantering. Det är anmärkningsvärt att tätningsmassan inte har varit bättre undersökt innan den använts, även om det nog är ganska klart att bygget vid Hallandsåsen är ett väldigt unikt projekt.

Det tycks vara så – även om man läser miljöministerns svar – att man inte har levt upp till kemikalielagen. Det är bristfälliga miljökonsekvensbeskrivningar. Miljöministern talar om att järnvägslagen inte trädde i kraft förrän den 1 februari 1996. Det spelar egentligen ingen roll. Miljökonsekvensbeskrivningar har funnits i det svenska samhället i åtminstone tio år, om inte längre. Det har inte bara med lagstiftning att göra. Det har med intresse och mognad att göra. Det är anmärkningsvärt att Banverket har varit så senfärdigt.

Jag hoppas verkligen att det som nu händer på Hallandsåsen leder till en radikalt förändrad attityd. Jag tror inte, som Birger Schlaug, att det bara är lagstiftning som löser problemen. Det krävs faktiskt att det finns litet moral hos människorna för att leva efter de lagar vi har. Man måste känna invärtas vad som är rätt och vad som är fel. Det har man uppenbarligen inte gjort i det här fallet, och det är inte det enda fallet.

Vi kommer aldrig att lösa Sveriges alla problem med lagstiftning. Det går inte. Det måste finnas någon annan ledstjärna också. Samtidigt måste vi tillåta oss litet eftertanke. De som nu hastigt och lustigt uttalar sig för att bygget skall stoppas permanent visar inte det. Det måste till litet reflexion över vad järnvägen kan spela för roll också i miljöpolitiken.

Jag har just kommit hem från en klimatkonferens i Bonn tillsammans med miljöparlamentariker i organisationen Globe EU. Där var vetenskapsmän, affärsfolk, representanter för det civila samhället, politiker och frivilligorganisationer. Hela Europa var representerat. Alla var ense om den oerhört stora vikt klimatfrågan har och den starka oro man känner inför den. Det är helt enkelt en fråga om överlevnad på jorden.

*Fel! Okänt
växelargument.*

I det sammanhanget är faktiskt växthusgaserna och koldioxidutsläppen mycket viktiga. Här kan järnvägen spela en central roll, även i Sverige. Skall vi få ett bra järnvägssystem i Sverige måste vi ha järnvägar av toppklass som kan ge höga hastigheter. Därför måste vi också bygga tunnlar i vissa fall.

Man kan tvista om hur stora koldioxidutsläppen från järnvägstrafiken är, och det har man gjort i tidningarna. Men otvetydigt spelar järnvägen en stor roll i sammanhanget.

Jag anser att det vore fel att nu gå ut med budskapet att tunnelbygget skall stoppas. I stället skall vi naturligtvis försöka lösa miljöproblemet. Det har också visat sig att det finns lösningar, exempelvis *lining*. Det är ett fint ord som jag slog upp i mitt engelska lexikon, och det betyder inklädnad eller foder. Det tycker jag är bättre ord, därför att man då begriper vad det är frågan om. Varför inte använda den metoden? Det tycks vara möjligt att lösa problemet på det sättet.

Jag förutsätter att miljöministern vill arbeta för en lösning som innebär att tunneln kan bli kvar och att miljöproblemen löses.

Anf. 32 KARL-ERIK PERSSON (v):

Fru talman! Jag tänkte ta upp en annan aspekt på den här frågan. Jag var också på seminariet och fick en PM från Banverket. Jag skall citera ett avsnitt som gäller den geologiska undersökningen:

”Sydkraft gavs i uppdrag under april till september månad 1989 utföra inledande geologiska undersökningar. Sydkraft ansågs särskilt lämpliga att utföra uppdraget eftersom bolaget tidigare hade i uppdrag att leda byggnationen av den s.k. Bolmentunneln vilken även går genom Hallandsåsen med liknande bergförhållanden.”

Det går faktiskt inte att utläsa vem som har gett Sydkraft uppdraget, om det är Banverket eller någon annan. Men om Bolmentunneln angavs som föredöme borde man ha sagt att detta inte var möjligt att genomföra med den konstruktionen. Bolmenprojektet blev, såvitt jag vet, fem år försenat och hade samma problem som nu med stora vatteninträningar i tunnelbygget.

Frågan är om Sydkraft har något ansvar i detta. De måste ju ha kommit med ett underlag. Vem har analyserat det underlaget? Är det de på Sydkraft eller Banverket? Är det beställaren eller Sydkraft som har gått igenom underlaget? I så fall är det egentligen fråga om ett rent bedrägeri – alla visste ju att Bolmentunneln var ett oerhört svårt projekt på grund av att bergarten ser ut som den gör.

Jag undrar också över en annan sak: I Sverige har vi alltså SGU, Sveriges geologiska undersökning, Bergmästarämbetet och ett stort kunnande om berghantering. Vad jag vet har ingen kontaktat SGU eller Bergmästarämbetet i det här ärendet, utan man har helt enkelt gått på uppgifterna att det var möjligt att göra på det här sättet.

Jag kan hålla med om att det inte är omöjligt att gå igenom Hallandsåsen – man har ju gått under Engelska kanalen. Men det hade kunnat gå med den teknik vi har i dag, nämligen med ingjutning av cement i stället. Men det tar litet längre tid. Här har pengarna spelat en avgörande roll för valet av teknik.

Man tvistar nu om det är Banverket eller Skanska som bär huvudansvaret. Jag är rädd för att man till slut får det till att de anställda har skött

miljögifterna på ett oaktsamt sätt. Detta får inte gå så långt att de anställda blir sedda som bovar.

Det är tragiskt att detta skulle behöva hända. Man borde ha kunnat förutse det då man har kännedom om framför allt berget. Jag tycker inte att man diskuterat detta över huvud taget, men det borde man ha rätt ut. Den enda som tycks ha tjänat pengar på detta är den som hyrde ut pre-
senningar till det stora borrhaggatet. Det stod oanvänt utanför tunneln i flera månader innan det såldes till Norge. Man borde ha vetat att det var omöjligt att använda fullborrningsaggregat.

Anf. 33 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Jag tycker nästan synd om miljöministern. Det blir inte lätt att svara på alla frågor och påståenden på den korta tid som står till buds. Det är litet märkligt att vi har en ganska omfattande debatt i dag samtidigt som vi skall ha en ny debatt om ett par dagar. Jag vill ändå ta upp ett par frågor som inte är oväsentliga i diskussionen. Den ena frågan gäller vad som varit och den andra vad som komma skall.

Den 11 april 1996 meddelade regeringen sitt beslut att anvisa medel, närmare bestämt 95 miljoner, för byggande av vissa vägar med anknypning till Hallands ås. Det var ett villkor för att Banverket skulle få göra det s.k. mellanpåslaget, dvs. öppna en ingång till den tänkta tunneln i åsen med de miljökonsekvenser detta inneburit.

Vid detta tillfälle var det också väl känt att projektet hade stora problem med läckvattenflödena. Det rann helt enkelt för mycket vatten, och redan då borde larmklockor ha ringt. Här skulle inte konventionella metoder för tunnelbygge att räcka till. Min fråga är om regeringen såg de ökande problemen och konsekvenserna av dessa. Ringde inte några klockor redan på det stadiet?

Man kan också fråga sig om det är ett normalt förfarande att på detta sätt förhandla med en kommun för att genomdriva ett stort infrastrukturprojekt.

Min andra fråga, som är mera framåtsyftande, lyfte också Ingbritt Irhammar fram. Regeringen har ju att hantera frågan om ytterligare sänkning av grundvattennivån. Hur kommer miljöministern att hantera den frågan?

Jag kan inte låta bli att kommentera ett par av de andra inläggen i debatten.

Birger Schlaug angriper miljöministern för att hon inte har lagt fram ett bra förslag till miljöbalk. Låt mig då i all vänlighet få påminna Birger Schlaug om att det faktiskt var han och hans parti som tillsammans med regeringen drog tillbaka det tidigare miljöbalksförslaget från riksdagen 1994. Det hade vi kunnat göra något bra av redan då vid den fortsatta riksdagsbehandlingen. Då hade vi haft en ny samlad miljöbalk redan från den 1 juli 1995. Vi hade alltså kunnat ha den miljöbalken i över 800 dagar. Men Birger Schlaug stoppade den möjligheten.

Det är väl nu logiskt att invänta det rättsliga efterspelet och se om vår miljölagstiftning håller eller inte. Då kommer vi att se hur en ny miljölag skall se ut. Jag tror i och för sig att det förslag som låg på riksdagens bord 1994 hade kunnat vara ett starkare instrument än nuvarande lag.

I Ingegerd Wärnerssons inlägg uttrycktes att Båstads kommun har en ständig, daglig dialog med regeringen. Det låter väl bra, men jag undrar

*Fel! Okänt
växelargument.*

litet över proportionerna. Vid utfrågningen vi hade tidigare i förstakamarsalen sade man från Banverket att man inte fört någon dialog med regeringen om de ökande problem som uppstått under detta år och om att man från mars använt Rhoca-Gil, i första hand i mellanpåslaget.

Det är litet märkligt att regeringen, enligt Banverket, inte haft någon som helst dialog eller kontakt i denna fråga. Uppgifterna hade ju inte varit helt oväsentliga för regeringen. Det kan alltså vara intressant att få en bekräftelse på att regeringen inte hade någon daglig dialog med Banverket i denna fråga.

Anf. 34 MAGGI MIKAELSSON (v):

Fru talman! Det är många som känner sig manade att delta i debatten. Det kanske inte är så konstigt – det är ju en miljökatastrof som inträffat. Eftersom vi nu skall ha en debatt i samma ämne på torsdag tänker jag koncentrera mig på de två kemikalier – av 57 000 – som det handlat mest om när det gäller Båstadfallet med tunneln genom Hallands ås. Det är akrylamid och N-metylolakrylamid. Jag har lärt mig de två nya orden.

I den beskrivning av akrylamid som Kemikalieinspektionen gjort står det att ämnet kan ge cancer och ärftliga genetiska skador. Det är giftigt vid hudkontakt och förtäring. Det finns risk för allvarliga hälsoskador vid långvarig exponering via inandning, hudkontakt och förtäring. Det låter ganska allvarligt.

När det gäller det andra ämnet, metylolakrylamid, som är det som använts mest av de här kemikalierna, står det att detta inte är klassificerat enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter. Man menar att detta, baserat på de data som finns tillgängliga, torde leda till en märkning snarlik den för akrylamid, dvs. att ämnena medför samma risker. Det finns inget känt om ämnets effekter på människor, står det.

Detta är allvarligt, tycker jag. Visserligen hanterar var och en av oss dagligen många farliga ämnen som vi kanske inte tänker på. Det gäller allt ifrån aceton och bensin till koksalt i tillräckligt stor koncentration, som kan vara farligt. Risken skall alltid ställas i förhållande till mängden som används. Men här har nästan ofattbart stora mängder använts av dessa kemikalier, som är giftiga och farliga, utan att man riktigt vet vilka konsekvenserna blir. Siffran 1 480 ton har figurerat i pressen. Men att detta endast var för att testa 100 meter av tunneln hade jag inte klart för mig förrän i dag. Man kan inte begripa hur stora mängder det handlar om. Jag tycker att det finns anledning att diskutera om lagen om kemiska produkter är tillräcklig.

Akrylamid finns på klassificeringslistan enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter, men man har alltså inte bedömt ämnet ur miljöfarlighets-synpunkt. Det andra ämnet, metylolakrylamid, finns inte på listan över klassificerade ämnen. Detta tycker jag är allvarligt. Det här är ämnen som det inte krävs tillståndsprövning för, och ingen förhandsanmälan. Enligt lagen om kemiska produkter är huvudregeln att produkterna släpps ut på marknaden utan föregående prövning från det allmännas sida. Man överlåter på tillverkaren och importörerna att på eget ansvar utreda och bedöma ämnenas inneboende egenskaper från hälso- och miljöskyddssynpunkt.

Detta får en att ställa frågan om det inte krävs en skärpt lagstiftning för tillståndsprövning och förhandsanmälan när det handlar om vissa

mängder. Använder man 1 eller 10 kg är det kanske en sak, men använder man 1 480 ton av något man inte känner till konsekvenserna av tycker jag att det finns vissa brister i lagen. Jag vill fråga om miljöministern är beredd att se över detta. Kan man inte behöva en skärpt lagstiftning, en skärpt kontroll och framför allt en skärpt tillämpning av lagen? Såvitt jag vet kommer lagen om kemiska produkter väldigt sällan till användning i miljöbrottsammanhang.

Anf. 35 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Tunnelbygget genom Hallandsåsen har alltsedan byggstarten 1993 kantats av stora motgångar och misslyckanden. Den senaste tidens alarmerande händelser på grund av att man i bygget använt tätningemedel med stark giftverkan innebär ytterligare en stor motgång. Nötkreatur har avlivats efter svåra skador, och fiskar i odlingar och vattendrag har slagits ut. Man har släppt ut vatten, inte minst från påslaget i åsen, som har varit rikt bemängt med gifter.

Uppenbarligen har man inte haft en acceptabel provtagning av detta vatten. Då hade man kunnat se effekterna i ett tidigare skede. Dricksvatten, ett av våra viktigaste livsmedel, finns det gott om i Hallandsåsen. Det är alltså hotat nu.

Bygget är redan tre år försenat, och beräknade kostnader överskrids kraftigt. Vattendomarna har överträtts, och miljöbrott har uppenbarligen begåtts. Polisanmälan har skett – Båstads kommun har anmält såväl Banverket som entreprenören. Riksintresset att bygga effektiva och miljövänliga trafikleder kommer i konflikt med riksintresset att bevara natur och miljö.

Många människor känner i dag stor vanmakt, och detta med rätta. Det inträffade har redan fått allvarliga konsekvenser för dem som bor och verkar på Bjärehalvön. Uppenbarligen har det varit stora brister i kontakterna myndigheterna emellan under projektets gång. Det finns, som jag nyss sade, stora brister vad gäller analyserna av vattenutsläppen.

Det viktigaste i dagens läge är dock att inte göra ont värre. Det behövs ett brett samarbete mellan de berörda myndigheterna – Banverket, Skanska och inte minst det franska företaget som levererat Rhoca-Gil. De som arbetar vid bygget måste kunna känna trygghet när det gäller de hälsoundersökningar som görs, så att de kan se framtiden an med tillförsikt.

Det är nödvändigt att Livsmedelsverket ger klara besked till allmänheten när det gäller de livsmedel som producerats på Bjärehalvön. Att livsmedel producerade i riskområdet inte kan användas är en självklarhet. Men att livsmedel producerade i det stora område i övrigt som Bjärehalvön utgör inte skulle kunna gå att använda är en orimlighet. Frågan är hur man klarar ersättningen av alla de kasserade livsmedel som kan bli följden om man inte kan hantera denna information på ett sätt som skapar trygghet. Här måste Livsmedelsverket gå in och göra en insats – annars kommer vi att drabbas av mycket stora och allvarliga konsekvenser.

Jag vet att politikerna i Båstads kommun sätter ryggarna ihop och försöker göra det bästa möjliga. Detta är en väldig utmaning för dem, och de gör vad som är möjligt i dagens läge. De måste få allt stöd. Jag vill gärna tro, fru miljöminister, att regeringen har ett samlat grepp, men jag är inte alldeles säker på det. Därför skulle det vara intressant att få en närmare

redovisning av hur regeringen nu tänker tackla de här allvarliga sakerna. Det gäller att ge snabba ersättningar till dem som för sitt uppehälle måste få vissa ersättningar. Det gäller också att lugna allmänheten så att man med sans och måtta kan gripa sig an problemen och måhända också jobba vidare för att skapa förutsättningar och garantier för att kunna fortsätta bygget.

Anf. 36 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Först och främst har alla partier ett gemensamt ansvar. Vi har alla varit med om att tunnelbygget påbörjades, och vi har alla i dag ett gemensamt ansvar för att hjälpa dem som har drabbats, reda upp situationen och inte förvandla de drabbade till partipolitiska slagträn. Det hoppas jag att vi är helt överens om

Vi i regeringen har gjort allt vad vi har kunnat under den här perioden. Vi har garanterat Båstad den experthjälp som kan tänkas behövas. Det är bl.a. därför kontakterna har varit täta. Vi har gett kommunen pengar för det merarbete som den haft. Vi har försäkrat oss om att Skanska och Banverket skall ersätta de drabbade och att det skall ske snabbt så att de inte behöver oroa sig för sin privatekonomi. Vi har också beslutat tillsätta en kommission för att gå igenom vad som har hänt, men också för att ge oss råd inför framtiden; hur skall vi kunna undvika att någonting sådant här upprepas?

Lennart Daléus sade att han hade kritik mot regeringen. Substansen i denna verkade bestå i att en minister hade sagt nej till en kommission och att regeringen något senare beslutade att inrätta en kommission. Det som hände var att en minister sade att man ville avvakta polisutredningen. Senare under dagen framkom att människorna i Båstad tyckte att det var viktigt att snabbt få en kommission till stånd, och då ville regeringen gå människorna i Båstad till mötes. Jag tycker inte att detta var något stort att angripa regeringen för. Det gällde några timmars oklarhet om en kommission.

Alla ställer sig i dag frågan som gäller framtiden och tunnelbygget, men ingen kan ge svar på den. Arbetet är stoppat. En samlad regering har gett besked om att det bara får fortsätta om man kan garantera att det sker helt miljösäkert. Naturligtvis skall en ordentlig miljöprovning ske. Regeringen kan inte ta ställning till fortsättningen förrän det finns ett ordentligt underlag.

Jag tycker att det är viktigt att inte frikänna Skanska och Banverket, som Lennart Daléus och andra delvis gör när de säger att det är lagstiftningens fel. Enligt dagens regler krävs det ändå att man iakttar försiktighet och vidtar sådana åtgärder att man inte skadar miljön. Det är naturligtvis väldigt stora skillnader på att hantera ett ämne som akrylamid i små mängder under säkra förhållanden och att använda oerhört stora mängder på det här sättet vid ett tunnelbygge. Jag menar att även dagens lagstiftning visar mycket klart att man inte får hantera kemikalier på det här sättet.

Till Ingegerd Wärnersson och andra som har tagit upp frågan om en förändrad lagstiftning vill jag säga att det är självklart att vi också tittar på om vi kan och bör förändra lagstiftningen. Järnvägslagen innebär en förstärkning. Det nya förslaget till en miljöbalk innebär en tydlig förstärkning. Vi ser också över om det går att göra ännu mer för att skärpa

*Fel! Okänt
växelargument.*

kemikaliereglerna och ta bort en del av de otydligheter som vissa anser finns där. Jag tycker personligen att det är ett mycket viktigt område. Sedan vill jag inte förhandla med Birger Schlaug i talarstolen om den exakta lagtexten. Men jag kan säga att det är mycket viktigt att vi gör de skärpningar av kemikaliereglerna som kan göras.

Jag har ytterligare ett antal frågor kvar att svara på, men jag ser att min talartid är slut. Det är många talare i den här interpellationsdebatten. Jag får återkomma med resten av svaren.

Anf. 37 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Jag vill återgå till detta att det är allas ansvar att hjälpas åt att minska de besvärliga effekterna för de drabbade.

Det finns ett område där jag faktiskt tänkte be alla som lyssnar, och framför allt miljöministern, om hjälp. Det gäller att försöka minska den hysteri som finns i dag hos konsumenterna när det gäller livsmedel från Bjärehalvön. Det är viktigt att tydligt föra ut till alla i hela landet att det i dag inte finns några livsmedel till salu någonstans i landet som är producerade i det drabbade området. Det drabbade området är litet mer än 3 % av hela Båstads kommuns yta. På över 96 % av Bjärehalvön är det mycket fin och bra natur, som inte alls är drabbad av dessa giftutsläpp. Det är fullständigt ofarligt att äta livsmedel därifrån. De är tvärtom av mycket hög kvalitet.

Här efterlystes att Livsmedelsverket skall göra ett uttalande om detta. Det har de gjort i ett pressmeddelande den 17 oktober, dvs. alldeles nyligen. Vi får hjälpas åt att föra ut detta. Där säger de att livsmedel som produceras utanför riskområdet kan konsumeras utan några hälsorisker. I dag är det alltså fritt fram för varenda svensk medborgare att äta alla tillgängliga livsmedel från Bjärehalvön.

Jag hade tänkt visa en karta här i dag – jag trodde att det skulle gå ut – på hela Bjärehalvön och den lilla sträckan som utgör riskområdet. Men det gick inte, och därför skall jag be att få överlämna den till Anna Lindh i stället. Vi måste försöka hjälpas åt att sprida detta. Om vi inte sprider det här budskapet kommer miljontals kronor att förstöras och producenterna att drabbas fullständigt i onödan. Hälsosam mat från området kommer att plöjas ned i stället för att vi äter den. Där kan vi alla göra en insats.

Jag förstår att Anna Lindh inte kunde svara på alla frågor om framtiden och tunnelbygget, men jag tycker att detta med den fortsatta vattendomen är mycket allvarligt. Jag tycker att det är oerhört allvarligt att Kammarkollegiet struntar i att yttra sig på nytt när Banverket har nonchalerat tidigare vattendom. Jag tycker också att om det finns en vilja hos Naturvårdsverket att komma in med en bra miljökonsekvensanalys så är det ett absolut måste för det fortsatta bygget. Jag skulle gärna vilja att Anna Lindh hann kommentera detta.

Anf. 38 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag har först en kommentar till Birger Schlaug. Det måste ju sägas tydligt här i kammaren att det inte finns något parti som har ett större ansvar för att vi fått vänta på en ny miljölagstiftning än Miljöpartiet. Om vi hade fått arbeta med det förslag som låg på riksdagens bord

när den här mandatperioden började hade vi kunnat knåda, älta, hantera och bearbeta det förslaget till en bra lagstiftning som hade varit i kraft i dag.

Fru talman! Det är viktigt att slå fast att redan på den tiden, på hösten 1994, sade miljöpartister i debatten: ”Dessutom ser vi fram emot en riktig, och en rejäl, miljöbalk som är vad den skall vara: en heltäckande samordnad, effektiv och radikal miljölagstiftning. Vi i Miljöpartiet kommer att göra vad vi kan för hjälpa den socialdemokratiska regeringen i det arbetet — — —.”

Sedan fortsätter man och säger att den kommer att gå betydligt längre på många områden. Den debattören trodde att jag, dvs. att Lennart Daléus, skulle vara mer nöjd med det förslag som kommer än med det förslag som den borgerliga fyrklöverregeringen lade fram.

Fru talman! Det är hyckleri när Miljöpartiet låtsas som om man är påskyndare av en radikal miljölagstiftning som kommer snabbt här i kamraren. Det är viktigt att slå fast detta.

Miljöministerns svar var väl mottaget av de socialdemokratiska debattörerna, och det är inte förvånande. Det är väl rimligt att det är på det sättet. Ingegerd Wärnersson talade ju också om att kommunledningen i Båstad hade haft god och nära kontakt med regeringen, och detta ville hon på kommunledningens vägnar framföra. Huruvida befolkningen i Båstad är lika imponerad av regeringens sammanhållna arbete i den här frågan undandrar sig min bedömning. Jag har läst en del tidningar i Båstad som inte riktigt andas den attityden.

Det som förvånar mig är Berndt Ekholms inställning till problemet. Han talar om att vi skall fortsätta det här arbetet och att det är viktigt. Sedan säger han kritiskt att det är något fel på dem som hastigt och lustigt uttalade sig för att tunneln skall stoppas. Jag undrar om han har lyssnat tillräckligt mycket på statsministern, som faktiskt uttalat sig från tid till annan i just den frågan med inriktningen att om man inte kan se till att miljöfrågorna hanteras på ett riktigt sätt är det rimligt att man stoppar tunneln.

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Berndt Ekholm och även till de andra socialdemokratiska debattörerna, inklusive miljöministern: Om de miljöproblem som vi har iakttagit i dag inte kan bemästras, om människor inte kan känna sig trygga i sin vardag, är ni då inte, inklusive miljöministern, beredda att stoppa tunneln?

Fru talman! Miljöministern frågade mig om den kritik man kan rikta mot regeringens agerande. Jag skall ta ett annat exempel. När jag var nere i det här området i förra veckan framgick det klart att säkerhetsgränser sattes olika, varierades och flyttades. På kvällen uttalade sig Socialstyrelsens generaldirektör och hade ett nytt budskap som gällde livsmedel. Man har olika hantering när det gäller begränsningar av vad som slaktas och inte slaktas osv.

En utomstående iakttagare ser ganska enkelt att det behövs någon som håller samman myndigheters och andras agerande och som har en överblick över frågan och kan ge ett samlat budskap till människor. Det är detta, fru talman, som rimligen är en regerings uppgift. Jag tycker inte att regeringen har klarat av den uppgiften. Det råder för stor oklarhet.

Fru talman! När jag får tillfälle att återkomma i nästa omgång skall jag ge miljöministern några tips på hur hon kan förändra kemikalie- och miljölagstiftningen i landet.

Prot. 1997/98:16
21 oktober

Anf. 39 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Lennart Daléus och Dan Ericsson har helt rätt. Miljöpartiet var med och stoppade den borgerliga miljöbalken därför att den var en fullständig katastrof. Den var ett stort lapptäcke. Vattenlagen var inte med. Miljöorganisationer hade inte rätt att uttala sig. Det var mängder med problem. Den blev fullständigt massakrerad. Det var t.o.m. så att Naturskyddsföreningen, Miljöpartiet och andra lämnade utredningen därför att den var så fruktansvärt usel. Det var en moderat miljölagstiftning. Det är märkligt att Centerpartiet flera år efteråt skall försvara det skräpet.

Det är bra att det skall tillsättas en kommission, men jag skulle vilja höra vad Anna Lindh anser att den här kommissionen skall göra. Jag tycker att det är viktigt att den är kemiskt fri från politiker. Dessutom tror jag att det vore bra om man även gjorde en granskning av den politiska gången, t.ex. av hur kommunledningen i Båstad plötsligt vände. Man sade att mellanpåslaget var farligt för miljön. Men plötsligt, när man fick några miljoner för att bygga vägar, var det ofarligt. Det är allvarligt när politiker agerar på det sättet och tar sådana stora risker för att få några miljoner till vägbyggen. Det är allvarligt, och jag tycker att detta också skall utredas.

Mina frågor kvarstår, Anna Lindh. Det gäller det miljöbalksförslag som kommer ut av diskussioner och efter Lagrådets inlägg. Blir det försämringar i lagen om kemiska produkter, eller kommer de brister som finns att rättas till? Kommer speciallag att väga tyngre än miljölagstiftning? Det ligger nämligen i regeringens förslag till Lagrådet. I sådana fall är det inte bra. Jag vill ha två korta svar på de här frågorna. Om speciallag väger tyngre än miljölagstiftning kan vi inte ställa upp. Det är en kompromiss som vi över huvud taget inte kan acceptera.

Anf. 40 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag skall inte bråka om huruvida statsrådet har förtroende för Banverket eller ej. Det går att läsa i interpellationssvaret.

Vad skall man då göra? Visst kan man stoppa bygget. Man kan stänga tunneln, och man kan mura en vägg i bägge ändar. Men problemen är kvar. De problem som finns måste man åtgärda. Det går alltså inte bara att säga att vi skall lägga ned allting och lämna fältet.

Faktum är att det inte är något fel i att man bygger en tunnel under Hallandsåsen. Problemet är att man har valt precis den sträckning man har valt. Av vilket skäl man har gjort det hoppas jag att kommunen kommer fram till. Man har valt den absolut sämsta dragningen. De flesta geologer var överens. Var det något ställe man inte skulle bygga tunneln på, så var det precis där som man byggde.

Man kan även säga att metoderna är fel. Det finns metoder i dag som gör att man inte behöver stoppa bygget om man har pengar. Det finns metoder, men det kostar mer pengar. Hade man använt de metoderna från början hade notan säkert blivit billigare än vad den nu kommer att bli.

Till sist, fru talman: Jag sade tidigare att jag tycker att det är bra med en kommission, som till skillnad från andra kommissioner kommer fram till något som människor får förtroende för. Det är ju inte något välkänt resultat av hittillsvarande kommissionsverksamhet i Sverige. Många av dem som i dag försöker ta poänger och som skriker högst, kanske på

grund av dåligt samvete, kommer kanske inte att ha samma tonläge den dag vi har ett färdigt förslag från kommissionen. Jag välkomnar med glädje kommissionen. Låt den hellre ta längre tid på sig, men med ett bra resultat.

Prot. 1997/98:16
21 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 41 INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det känns litet svårt att avgöra om jag skall företräda Båstads kommun eller riksdagen. Men jag väljer Båstads kommun just nu, eftersom flera av interpellanterna har berört kommunens agerande.

Jag vill först rikta mig till Sten Andersson. Det gäller det första beslutet om tunneln. Det fattades av 49 ledamöter i Båstads kommun, och det var enhälligt. När det gäller turerna om var tunneln skulle dras fanns det två alternativ: det ena utefter motorvägen och det andra nära Båstads kommun. Skälet att vi valde dragningen nära Båstads kommun var att majoriteten ansåg att järnvägen inte skulle gå nästan 1 ½ mil utanför tätorten. Så långt bort hade den kunnat hamna.

Sedan har vi sett att de provtagningar som Kraftbyggarna företog inte räckte till. Det var därför Kraftbyggarna fick sluta.

Schlaug gjorde också en del påståenden om mellanpåslaget. Det var likadant där. En enig länsstyrelse och ett enigt fullmäktige med undantag av Miljöpartiet sade ja till mellanpåslaget. Det var inte ett köpsläende. Vi fick visserligen vägar. Det köpsläende som pågick skedde inom Länsstyrelsen, och det var om de anslag som fanns inom Kristianstads kommuns anslag. Övriga kommuner fick avstå till förmån för Båstads kommun. Efter många debatter och många vändor och diskussioner sade vi ja. Huvudskälet till det var att vi ansåg det nödvändigt att genomföra Väst-kustbanan. Vi kan alltid fråga i dag: Gjorde vi fel eller rätt? Det får vi brottas med.

Daléus nämner hur människor i bygden känner det. Jag kan inte uttala mig för alla människor, men jag har mött oerhört många, och en sak vill jag säga: Man kan i en tidning skriva att man inte har förtroende för en minister, och man kan tycka att ministern borde ha gjort det ena eller det andra. Men jag tycker inte att man skall göra sig populär genom att dricka vattnet.

Anf. 42 PER LAGER (mp):

Fru talman! Miljöministern hade inte möjlighet att svara på de frågor jag ställde. Jag kan förstå det. Min aspekt var vad som händer sedan och vad vi kommer att göra vid nästa stora katastrof. Jag undrade hur det ser ut då.

I skenet av den ohyggliga katastrofen på, i och runt omkring Hallandsåsen vill jag att miljöministern gör några överväganden. I stället för att som nu avlöva den centrala miljökompetensen på Naturvårdsverket borde man satsa på den miljöforskning som hör hemma där, inte minst på akuta katastrofinsatser. Ironiskt nog är just den person som är ansvarig för analysarbetet av blodprov nu varslad om uppsägning. Jag tycker att det är talande. Framför allt anser jag att det innebär att man faktiskt måste se över hur man långsiktigt skall klara av den svenska miljöforskningen och hur man skall kunna ta det nationella ansvaret.

Anf. 43 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag skall försöka fatta mig kort eftersom det är ont om tid. Jag skall vända mig till Lennart Daléus, eftersom jag blev apostroferad. Jag tycker inte att han lyssnade på allt jag sade. Jag sade faktiskt att om tunnelbygget skall genomföras så förutsätter det att man kan lösa miljöfrågorna. Jag tror att det är möjligt. Jag vet inte, men jag tror att det är möjligt. Man har visat på en metod. Det kanske finns fler metoder.

Jag har varit utomlands under den vecka som har gått, men jag har följt tidningsdebatten i efterhand. Jag har sett att flera har uttalat sig för ett permanent stopp av bygget. Det kanske är naturligt i den upphaussade situation som nu råder, men jag tycker att vi nu behöver tid till eftertanke. Det vore olyckligt om så blev fallet.

Jag hoppas att man kan lösa miljöfrågorna och tunnelbygget, därför att klimatfrågan är så viktig att lösa. Jag anser att järnvägen måste vara med vid en lösning av klimatfrågan i Sverige. Vi behöver en mycket bra järnväg i Sverige som ett bidrag till klimatfrågans lösning.

Anf. 44 KARL-ERIK PERSSON (v):

Fru talman! Jag delar miljöministerns uppfattning att de som har drabbats inte skall användas som politiskt slagträ i debatten. Det hoppas jag att alla är överens om. De har drabbats nog av katastrofen utan att dessutom användas i ett politiskt spel.

Att vi som politiker alla har ett ansvar kan jag i och för sig hålla med om, men jag trodde faktiskt att man hade gjort en bättre prospektering än vad det nu har framkommit att man har gjort. Jag var inte medveten om att man hade Bolmentunneln som utgångsläge när man skulle gå igenom Hallandsåsen. Hade jag vetat det hade jag definitivt varit motståndare till att man skulle använda den metoden, framför allt när man skulle fullortsborra. Det var definitivt inte möjligt i det berget. Då hade man åtminstone sluppit den kostnaden.

En kommission är väl bra, men eftersom Sydkraft har varit med om prospekteringen tycker jag faktiskt att även de har ett ansvar i detta. Hur har de egentligen presenterat det här? Skanska och Banverket har sin del i detta, men jag tycker faktiskt att Sydkraft har kommit undan i debatten. Det är många som inte känner till att de har ett finger med i spelet. Vad har de gjort? Vad har det inneburit egentligen? Vem har analyserat Sydkrafts ansvar när det gäller prospekteringen? Jag tycker faktiskt att de också har ett ansvar i det här.

Anf. 45 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Självklart skall detta inte förvandlas till en partipolitisk fråga, och självklart skall de drabbade inte användas i detta. Det centrala nu är att man på bästa sätt städar upp i det som har varit och kommer fram till rimliga ersättningar till dem som har drabbats.

Fru talman! Samtidigt vill jag understryka att ministern inte får frånta oss folkvalda i detta parlament rätten att också granska regeringen och dess hantering av detta ärende. Det var mot bakgrund av detta som jag ställde en försynt fråga omkring det tillfälle då regeringen tillsköt 95 miljoner kronor för att göra denna nya tunnelöppning på åsen. Ringde det

då inte några varningsklockor? Vattnet rann ju faktiskt för fullt redan då. Var det ingen som larmade i Regeringskansliet?

Ingbritt Irhammar ställde en fråga om kommande beslut och om grundvattensänkningsen. Hur ser miljöministern på detta?

Det förs enligt uppgift uppenbarligen en dialog varje dag med Båstads kommunledning. Det har gått nästan 200 dagar sedan man började använda Rhoca-Gil, men det har över huvud taget inte tagits någon kontakt med Banverket om detta. Enligt Banverket självt har man inte informerat regeringen. Jag tycker att det är litet konstigt att Banverket, som driver detta projekt och ser alla problem, inte har någon dialog med regeringen. Hur ser regeringen på att Banverket inte har informerat om detta tidigare?

Birger Schlaug lyckades som vanligt på sitt nyanserade sätt säga att allt var uselt och skröp. Det är bara att konstatera att det är Birger Schlaug som har sett till att vi nu inte har en verksam miljöbalk och en effektiv och samlad miljölagstiftning. Det är han som bär ansvaret för detta. Det kommer han inte ifrån.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att vi kan ta upp den allmänna nedrustningen av miljöpolitiken, som Per Lager talade om, i ett annat sammanhang. Men visst påverkar den även detta ärende.

Anf. 46 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag anser också att det är självklart att denna fråga inte får användas som ett instrument för att skaffa sig billiga politiska poäng. Den är för allvarlig för det med tanke på den oro som har drabbat folket på Bjärehalvön. Jag var själv för en vecka sedan hemma hos en familj med fyra småbarn, och jag förstår deras oro. De bor ungefär 100 meter från Vadbäcken.

Det är mot den bakgrunden som jag tycker att det är så allvarligt med den hysteri som nu håller på att hota hela Bjärebygden. Jag tror att det är det mest allvarliga i dagsläget. Dessutom är naturligtvis frågan om dem som har jobbat i bygget och drabbats allvarlig. Det är dessa frågor som vi nu skall angripa. Det är dessa människor som skall känna att de har stöd från politiker i alla partier. Det är vår inriktning att det skall gå till på det sättet.

Miljöministern sade nyss att hon har försäkrat sig om att Skanska och Banverket skall klara av ersättningarna till de drabbade. Det som jag är orolig för är alla andra som nu drabbas av hysterin, t.ex. förtvylade äppelodlare som inte får sina äpplen sålda på grund av att människor inte kan äta äpplen som är producerade en mil från denna plats osv. Får dessa odlare någon ersättning om Livsmedelsverket har sagt att det inte går att använda äpplena? Jag är rädd för att vi i detta sammanhang får stora och allvarliga konsekvenser och långdragna problem. Vi kan givetvis inte vänta på rättegångar och domstolsutslag när det gäller att ersätta de människor som har drabbats genom utebliven intäkt. Dessa människor måste ha hjälp nästan omgående. Vi måste alltså se till att reda upp dessa lokala allvarliga problem så att människor kan känna förtroende. Vi måste också se till att klara ut miljörevisionen. Utvärderingar och letande efter syndaböcker kan vi vänta med.

Prot. 1997/98:16

21 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 47 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Självklart skall även regeringen granskas. Jag tycker att det är intressant att det av någon anledning är just Lennart Daléus som söker polemiken i detta ärende. Jag skall mycket kort ge svar till Lennart Daléus.

Lennart Daléus vet mycket väl att den tidigare miljöbalken inte hade spelat någon roll när det gäller detta ärende. Den hade inte påverkat dessa frågor alls. Med den nya miljöbalken, som vi har föreslagit, kan både regering och myndigheter ställa krav när det gäller kemikaliehantering, både vid tillåtlighetsprövning och vid tillståndsprövning.

Till Birger Schlaug vill jag säga när det gäller miljöbalken att det inte skall bli någon försämring i fråga om lagen om kemiska produkter. Vi måste för varje lag precisera vad miljöbalkens regler gäller och inte gäller. Det blir alltså en förändring jämfört med det tidigare förslaget som vi presenterade för Lagrådet, för att tillmötesgå den kritik som vi har fått därifrån.

Ingbritt Irhammar och Ingvar Eriksson har tagit upp frågan om risken för hysteri. Det tror jag är en mycket viktig och allvarlig fråga. Jag tycker att vi har ett gemensamt ansvar för att verkligen markera att människor kan vara övertygade om att de gränser som myndigheterna ställer upp är satta med stor säkerhetsmarginal. Och när myndigheterna säger att detta är riskfritt så är det riskfritt. Det är viktigt att vi gemensamt hjälper till att förhindra risken för en obefogad oro. Det finns naturligtvis stor befogad oro.

När det gäller vattendomen vill jag säga till Ingbritt Irhammar att det blir en ny remissomgång efter den nya ansökan. Det kommer då att bli en möjlighet för en ny miljöprövning. Kommissionen skall redovisa de miljöfrågor som har samband med Hallandsåsen. Den skall utvärdera orsaken till dem. Den skall se vad som har skett när det gäller arbetsmiljön, och den skall också se hur myndigheterna har skött informationshanteringen kring Hallandsåsen samt vad vi skall göra för att förbättra detta för framtiden.

Beträffande Karl-Erik Perssons fråga om Sydkraft vill jag säga att jag inte känner till vad Sydkraft har gjort eller inte har gjort. Men det får naturligtvis finnas med i de utredningar som nu görs.

Per Lager tog tidigare upp frågan om forskningspengarna. Då är det viktigt att komma ihåg att det är tidigare löntagarfondspengar som ligger i MISTRA. Om vi ser på den totala summan för miljöforskning kan vi se att den statliga miljöforskningen hade 450–500 miljoner kronor till sitt förfogande. 1998 handlar det om 550–600 miljoner kronor. Trots alla de besparingar som vi har tvingats göra på alla samhällets områden under de senaste åren för att få ordning på ekonomin kan vi alltså se en reell ökning till miljöforskningen. Däremot gör vi en organisationsförändring. Det är det som har väckt oro hos vissa. Men då är det viktigt att komma ihåg att de forskare som har haft fasta tjänster hos Naturvårdsverket får möjlighet att fortsätta i den nya organisationsformen hos MISTRA. Beträffande det exempel som Per Lager tog med en person som var varslad kan jag säga att den personen erbjuds att fortsätta sitt arbete i Mistra. Det är fråga om en organisationsförändring och inte någon nedskärning.

Jag vill slutligen svara på frågan om mitt förtroende för Banverket. Jag har inte förtroende för hur de ansvariga skötte projektet Hallandså-

sen. Men jag har förtroende för Banverkets nye generaldirektör, som jag tycker har försökt reda ut denna historia på ett bra sätt.

Prot. 1997/98:16
21 oktober

Anf. 48 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Först vill jag säga att det är bra att det blir en ny re-missomgång i fråga om en ny vattendom. Det finns mycket att lära av det inträffade. Ett område som vi inte alls har varit inne på men som jag har tänkt på är faktiskt utbildningen av tekniker och ingenjörer. Jag undrar om det inte måste till mycket mer av miljökunskap och etik, mer av ekohumanism i utbildningen på detta område, så att man inte tänker i bara siffror, kubikmeter och linjer utan att man tänker i det rimliga för natur, människor och miljö. Detta får vi återkomma till för att förbättra den utbildningen.

Jag tycker också att det känns viktigt att avsluta med något positivt. Jag besökte i går tunnelprojektet. Jag var vid påslaget där man nu har samlat det giftiga vattnet i botten för att vänta på att kunna rena det. Jag tittade också på den försöksverksamhet med rening som nu sker, den s.k. ozonreningen. Den verkar faktiskt klara av att rena vattnet mycket snabbt i försöksanläggningen. Därför delar jag den förhoppning som nu finns på plats att detta skall kunna användas i något storskaligt projekt. Det skulle faktiskt kunna innebära att man väldigt snabbt kan rena det vatten som har blivit förgiftat.

Allra sist vill jag säga att det gläder mig att miljöministern och jag är överens om att vi skall hjälpas åt för att få bort den oro som inte är befogad. Jag hoppas att miljöministern upprepar detta i samband med torsdagens debatt, och jag ser gärna att hon visar den karta som jag har överlämnat.

Anf. 49 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Miljöministern skall inte vara så förvånad över att jag gärna tar en debatt med henne i den här frågan. Jag företräder ju ett oppositionsparti med stark förankring i miljöarbetet och är dessutom ordförande i det utskott i riksdagen som har ansvaret för miljöfrågorna. Det är alltså inte så konstigt att jag gärna debatterar miljöfrågor med miljöministern.

Birger Schlaug har nu lämnat denna sal. Jag vill ändå säga att problemet inte är vårt sätt att förhålla oss till ett tidigare, numera gammalt, förslag till miljöbalk som under många år har kunnat knådas i denna riksdag för att till slut landa i ett mycket bra beslut. Problemet är i stället att Birger Schlaug och Miljöpartiet är fastkedjade vid det förslag som miljöministern så småningom, såvitt jag begriper, kommer att förelägga denna riksdag. De är fastkedjade vid hanteringen av det förslaget och vid dess innehåll; detta genom deras tidigare agerande och tidigare uttalanden.

Vi tycker att miljölagstiftningen är viktig. Det är därför, fru talman, som vi i Centerpartiet på fredag denna vecka anordnar ett stort seminarium kring de här frågorna. Det gäller hur den miljölagstiftning bör se ut som så att säga kan förhindra en ny Hallandsås. Självklart är miljöministern och hennes medarbetare välkomna till det seminariet, där bl.a. delar av landets tunga expertis kommer att medverka.

*Fel! Okänt
växelargument.*

I övrigt finns det, som sagt, några saker i miljölagstiftningen att framöver trycka på. Jag trycker då gärna på försiktighetsprincipen, på företagens ansvar, på detta med ett generellt angreppssätt i kemikaliepolitiken och, inte minst, på varuperspektivet.

Fru talman! Hallandsåsen är ett stort projekt. Ingbritt Irhammar avslutade sitt inlägg i en positiv anda. Det vill också jag gärna göra. Därför avslutar jag mitt inlägg i en nyfikenhet. Jag har sett att miljöministern numera tycker att Öresundsbron, också den ett stort projekt, är bra. Vidhåller miljöministern att Öresundsbron, Citytunneln och den typen av stora projekt är attraktiva från miljösynpunkt?

Anf. 50 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag skall fatta mig mycket kort. Det är glädjande att den här debatten till stor del har varit väldigt konstruktiv. Vi känner att vi har ett gemensamt ansvar för att både reda ut vad som har hänt och försöka ta fram konkreta förslag för hur sådant här i fortsättningen skall undvikas.

Till syvende och sist är det vår uppgift att både hjälpa dem i Båstad som den här gången har blivit drabbade och låta känslan för miljöfrågorna och miljöansvaret tränga ned så mycket i alla våra statliga myndigheter och verk, i privata företag och i organisationer att den här sortens skandaler aldrig kan upprepas.

I Svenska Dagbladet har inrikeschefen efter historien på Hallandsåsen frågat var grindvakten fanns. Vi har faktiskt ett gemensamt ansvar för att se till att det finns ett antal grindvakter som ser till att sådant här aldrig mer upprepas.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen meddelade att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarernas ledamöter:

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmning av bestämmelser som fastställs genom lagar och andra författningar rörande tillämpning av god klinisk sed vid kliniska prövningar av humanläkemedel KOM (97) 369

8 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1997/98:15 till justitieukskottet
1997/98:30 och 32 till skatteutskottet

9 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1997/98:KU5, KU7 och KU8
Utbildningsutskottets betänkanden 1997/98:Ubu3 och Ubu4

10 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1997/98:37 Fortsatt tillämpning av vissa bestämmelser om allmännyttiga
bostadsföretag

11 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 20 oktober

1997/98:34 av *Per Westerberg* (m) till finansministern
Svenska Bilimporten AB
1997/98:35 av *Karl-Göran Biörsmark* (fp) till utrikesministern
Algeriet

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 28 oktober.

12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 20 oktober

1997/98:73 av *Barbro Westerholm* (fp) till justitieministern
Hemligstämpling av scientologbibeln

Prot. 1997/98:16
21 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

den 21 oktober

1997/98:74 av *Lena Klevenås* (s) till näringsministern
Nedläggning av Electrolux i Alingsås
1997/98:75 av *Marie Engström* (v) till inrikesministern
Regional utveckling i Värmland

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 28 oktober.

13 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att följande skriftliga svar på fråga inkommit

den 21 oktober

1997/98:49 av *Isa Halvarsson* (fp) till utrikesministern
EU-organ till Sverige

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 28 oktober.

14 § Kammaren åtskildes kl. 16.34.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

1 § Avsägelse	1
2 § Kompletteringsval till EU-nämnden	1
3 § Svar på interpellation 1997/98:7 om demonstrationsfrihet inom EU	1
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	1
Anf. 2 PETER ERIKSSON (mp).....	3
Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	4
Anf. 4 PETER ERIKSSON (mp).....	4
Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	5
Anf. 6 PETER ERIKSSON (mp).....	6
Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	6
4 § Svar på interpellation 1997/98:13 om polisväsendet.....	7
Anf. 8 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	7
Anf. 9 SIW PERSSON (fp)	8
Anf. 10 MAUD EKENDAHL (m).....	9
Anf. 11 URBAN AHLIN (s)	10
Anf. 12 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	11
Anf. 13 SIW PERSSON (fp)	12
Anf. 14 MAUD EKENDAHL (m).....	12
Anf. 15 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	13
Anf. 16 SIW PERSSON (fp)	13
5 § Svar på interpellation 1997/98:8 om rättssäkerheten inom socialtjänsten	14
Anf. 17 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....	14
Anf. 18 THOMAS JULIN (mp)	15
Anf. 19 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....	15
Anf. 20 THOMAS JULIN (mp)	16
Anf. 21 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....	17
Anf. 22 THOMAS JULIN (mp)	17
Anf. 23 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....	18
6 § Svar på interpellationerna 1997/98:11 och 12 om tunnelbygget genom Hallandsåsen	18
Anf. 24 Miljöminister ANNA LINDH (s)	18
Anf. 25 INGBRITT IRHAMMAR (c).....	19
Anf. 26 LENNART DALÉUS (c)	20
Anf. 27 BIRGER SCHLAUG (mp).....	21
Anf. 28 STEN ANDERSSON (m)	22
Anf. 29 INGEGERD WÄRNERSSON (s)	23
Anf. 30 PER LAGER (mp).....	24
Anf. 31 BERNDT EKHOLM (s).....	25
Anf. 32 KARL-ERIK PERSSON (v).....	26
Anf. 33 DAN ERICSSON (kd)	27
Anf. 34 MAGGI MIKAELSSON (v)	28
Anf. 35 INGVAR ERIKSSON (m)	29
Anf. 36 Miljöminister ANNA LINDH (s)	30

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 37	INGBRITT IRHAMMAR (c)	31
Anf. 38	LENNART DALÉUS (c)	31
Anf. 39	BIRGER SCHLAUG (mp)	34
Anf. 40	STEN ANDERSSON (m)	34
Anf. 41	INGEGERD WÄRNERSSON (s)	35
Anf. 42	PER LAGER (mp)	35
Anf. 43	BERNDT EKHOLM (s)	36
Anf. 44	KARL-ERIK PERSSON (v)	36
Anf. 45	DAN ERICSSON (kd)	36
Anf. 46	INGVAR ERIKSSON (m)	37
Anf. 47	Miljöminister ANNA LINDH (s)	38
Anf. 48	INGBRITT IRHAMMAR (c)	39
Anf. 49	LENNART DALÉUS (c)	39
Anf. 50	Miljöminister ANNA LINDH (s)	40
7 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	40
8 §	Hänvisning av ärenden till utskott	40
9 §	Förnyad bordläggning	41
10 §	Bordläggning	41
11 §	Anmälan om interpellationer	41
12 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	41
13 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga	42
14 §	Kammaren åtskildes kl. 16.34.	42

Gotab, Stockholm 1997